

รายงานการวิจัยบุคลากร (R2R)

เรื่อง

ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Operation Risk of Financial of Faculty of Engineering Rajabhat
Maha Sarakham University

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

เสาวลักษณ์ มะโนราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ 2561)

รายงานการวิจัยบุคลากร (R2R)

เรื่อง

ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Operation Risk of Financial of Faculty of Engineering Rajabhat
Maha Sarakham University

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

เสาวลักษณ์ มะโนราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ 2561)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงิน เพื่อที่จะสามารถนำไปเป็นแนวทางการปฏิบัติ ปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านการเงิน และจัดการความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของหน่วยงาน และเพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าและจัดการความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงิน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้สถานที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามเป็นหน่วยวิเคราะห์ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปอย่างมีระบบและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และวิธีการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำนวน 64 คน คือ บุคลากรของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประกอบด้วย ข้าราชการ จำนวน 7 คน พนักงานสายวิชาการ (จบแผ่นดิน) จำนวน 14 คน พนักงานสายวิชาการ (งบรายได้) จำนวน 32 คน พนักงานสายสนับสนุน (จบแผ่นดิน) จำนวน 3 คน และพนักงานสายสนับสนุน (งบรายได้) จำนวน 8 คน โดยทำการศึกษาประชากรทั้งหมด

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำนวน 64 คน คือ บุคลากรของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประกอบด้วย ข้าราชการ จำนวน 7 คน พนักงานสายวิชาการ (จบแผ่นดิน) จำนวน 14 คน พนักงานสายวิชาการ (งบรายได้) จำนวน 32 คน พนักงานสายสนับสนุน (จบแผ่นดิน) จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงและการบริหารความเสี่ยง ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานด้านการเงิน และการบริหารความเสี่ยงทางการเงิน ข้อมูลคณะวิศวกรรมศาสตร์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิดออกเป็น 4 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ และสถานภาพของผู้กรอกแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นคำถามแบบปลายปิด (Close-ended Question) ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้วิธีการวัดระดับความคิดเห็นแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน 5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
ระดับคะแนน 4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ระดับคะแนน 3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ระดับคะแนน 2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ระดับคะแนน 1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

กำหนดการแปลผล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อัตราภาคขั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนขั้น}} \\ \text{แทนค่าได้} &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ช่วงคะแนนของระดับความคิดเห็น แปลความหมายได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ปัจจัยเสี่ยงมีผลต่อความเสี่ยงด้านปฏิบัติการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ปัจจัยเสี่ยงมีผลต่อความเสี่ยงด้านปฏิบัติการมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ปัจจัยเสี่ยงมีผลต่อความเสี่ยงด้านปฏิบัติการปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ปัจจัยเสี่ยงมีผลต่อความเสี่ยงด้านปฏิบัติการน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ปัจจัยเสี่ยงมีผลต่อความเสี่ยงด้านปฏิบัติการน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นคำถามแบบปลายปิด (Close-ended Question) ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Seale) โดยใช้วิธีการวัดระดับความคิดเห็นแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน 5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
ระดับคะแนน 4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ระดับคะแนน 3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ระดับคะแนน 2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ระดับคะแนน 1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

กำหนดการแปลผล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อัตราภาคขั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนขั้น}} \\ \text{แทนค่าได้} &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ช่วงคะแนนของระดับความคิดเห็น แปลความหมายได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00	หมายถึง ระดับความเสียงมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20	หมายถึง ระดับความเสียงมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40	หมายถึง ระดับความเสียงปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60	หมายถึง ระดับความเสียงน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80	หมายถึง ระดับความเสียงน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเสี่ยงและแนวทางแก้ไขความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์

2.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ

เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถตรวจสอบและวัดได้ตามขอบเขตการวิจัย ผู้วิจัยจึงดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษารูปแบบและลักษณะของแบบสอบถามที่จะใช้ในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวคิด และกรอบแนวความคิดความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการด้านการเงิน เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการสร้างแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้ศึกษา ประมวลเป็นแบบโครงสร้างของแบบสอบถาม โดยขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 จัดทำข้อคำถามในแต่ละส่วน โดยสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณ 5 ระดับ โดยพัฒนาแบบสอบถามมาจากงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. ปัญญา เทียงธรรม. “การบริหารการเงิน และการบริหารการบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1.” (2550 : 122 – 133)
2. ดวงใจ ช่วยตระกูล. “การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.” (2551 : 348 – 356)

2.3 การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

(1) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและภาษา (Content validity) และนำมาปรับข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

(2) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 20 ฉบับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงเวลาเดียว (Cross-sectional approach) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบ จำนวน 64 ชุด โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง สำนักงานคณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยประสานกับอาจารย์และบุคลากรทุกคนเพื่อขอแจกและขอรับคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง ตลอดจนแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการตอบแบบสอบถาม

2. เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาแจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละข้อ จำนวน 64 ฉบับ ด้วยการลงรหัสคำตอบในแต่ละข้อให้เป็นตัวเลขประจำแบบสอบถามทั้งหมด เพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. นำข้อมูลที่ลงรหัสแล้วกรอกลงในแบบฟอร์มการลงรหัสทั่วไป ซึ่งเป็นการเตรียมข้อมูลเพื่อส่งไปบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS/PC Student ware

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีวิธีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. จัดระเบียบข้อมูลและลงรหัส
3. นำข้อมูลดังกล่าวไปคำนวณค่าทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC Student ware

5. สถิติที่ใช้ในการการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาคำนวณเป็นร้อยละ
2. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้
  - 2.1 ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ ประเภทสายงาน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกความถี่ (Frequency) การหาค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
  - 2.2 ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงิน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกความถี่ การหาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
  - 2.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกความถี่ และการหาค่าร้อยละ
  - 2.5 การทดสอบสมมติฐานของการศึกษา ใช้สถิติวิเคราะห์ทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรอิสระ ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ในระดับนัยสำคัญ 0.05

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม รวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้กลุ่มประชากร คือ บุคลากรสายวิชาการ และสายสนับสนุน สังกัดหน่วยงาน คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 64 คน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เพื่ออธิบายผลการศึกษสามารถเสนอผลการวิจัย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าความถี่และร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ และสถานภาพในการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 ปัจจัยเสี่ยงภายในและปัจจัยเสี่ยงภายนอก ที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 3 ระดับความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

วิจัยได้ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 64 คน ซึ่งผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน 64 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 จากข้อมูลที่ได้รับรวบรวมได้นั้น สามารถนำมาสรุปผลการวิเคราะห์ได้ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าความถี่และร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวน (ค่าความถี่) และร้อยละของกลุ่มประชากรจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	47	73.44
หญิง	17	26.56
รวม	64	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่าประชากรส่วนมากจะเป็นเพศชาย จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 73.44 และเพศหญิง จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 26.56

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน (ค่าความถี่) และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพในการปฏิบัติงาน

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ	7	10.93
พนักงานสายวิชาการ งบแผ่นดิน	14	21.87
พนักงานสายวิชาการ งบรายได้	31	50.00
พนักงานสายสนับสนุน งบแผ่นดิน	3	4.68
พนักงานสายสนับสนุน งบรายได้	8	12.52
รวม	64	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่าส่วนมากกลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพในการปฏิบัติงาน ตำแหน่งพนักงานสายวิชาการงบรายได้ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือพนักงานสายวิชาการงบแผ่นดิน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 21.87 พนักงานสายสนับสนุน งบรายได้ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 12.52 ข้าราชการ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 10.93 และน้อยที่สุดมีสถานภาพในการปฏิบัติงานตำแหน่งพนักงานสายสนับสนุน งบแผ่นดิน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.68

ส่วนที่ 2 ปัจจัยเสี่ยงภายในและปัจจัยเสี่ยงภายนอก ที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาปัจจัยเสี่ยงภายในและปัจจัยเสี่ยงภายนอก ที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีผลการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม		$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
ปัจจัยเสี่ยงภายใน	ด้านงบประมาณ	3.74	0.106	มาก
	ด้านการเงิน	4.22	0.181	มากที่สุด
	ด้านกลยุทธ์	3.09	0.284	ปานกลาง
	ด้านนโยบาย	2.89	0.231	ปานกลาง
ภาพรวม		3.47	0.712	มาก
ปัจจัยเสี่ยงภายนอก	ด้านกฎระเบียบ	3.92	0.078	มาก
	ด้านการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง	1.82	0.057	น้อย
	ด้านสภาพเศรษฐกิจ	1.84	0.171	น้อย
	ด้านเทคโนโลยี	3.58	0.202	มาก
ภาพรวม		2.57	0.643	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 จากการศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ปัจจัยภายในมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.47 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.546 รายงานพบว่า ด้านการงบประมาณมีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการเงินในระดับมากที่สุด ด้านงบประมาณมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินในระดับมาก และด้านกลยุทธ์, ด้านนโยบาย มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการเงินอยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับปัจจัยภายนอกมีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.643 รายงานพบว่า ด้านกฎระเบียบ, ด้านเทคโนโลยี มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการเงินในระดับมาก และด้านสภาพเศรษฐกิจ, ด้านการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการเงินอยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเสี่ยงภายในที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านงบประมาณ

ด้านงบประมาณ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผลค่าเฉลี่ย
1. การได้รับงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงาน	4.17	0.788	มาก
2. การจัดสรรงบประมาณเป็นไปตามเป้าหมายของแผนที่กำหนด	3.88	0.604	มาก
3. มีการวางแผนการใช้งบประมาณเพื่อการดำเนินการในคณะ	3.83	0.656	มาก
4. การนำเงินงบประมาณแผ่นดินมาดำเนินงานตามแผนการใช้จ่ายเงิน	3.05	0.862	ปานกลาง
5. การนำเงินรายได้นอกงบประมาณมาดำเนินงานตามแผนการใช้จ่ายเงิน	3.80	0.671	มาก
ภาพรวม	3.74	0.106	มาก

ผลการศึกษาปัจจัยเสี่ยงภายในที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านงบประมาณ ภาพรวม พบว่า มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.74 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.106 รายด้าน พบว่า มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับมาก จำนวน 4 ด้าน มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ได้แก่ การได้รับงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 4.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.788 รองลงมาคือการจัดสรรงบประมาณเป็นไปตามเป้าหมายของแผนที่กำหนด มีค่าเฉลี่ย 3.88 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.604 , มีการวางแผนการใช้งบประมาณเพื่อการดำเนินการในคณะ มีค่าเฉลี่ย 3.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.656 และการนำเงินรายได้นอกงบประมาณมาดำเนินงานตามแผนการใช้จ่ายเงิน มีค่าเฉลี่ย 3.80 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.671 และมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน คือ การนำเงินงบประมาณแผ่นดินมาดำเนินงานตามแผนการใช้จ่ายเงิน มีค่าเฉลี่ย 3.05 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.862

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเสี่ยงภายในที่มีผลต่อการปฏิบัติกรรมการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านงบการเงิน

ด้านงบการเงิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผลค่าเฉลี่ย
1. การรายงานข้อมูลทางการเงินมีความชัดเจน	4.44	0.500	มากที่สุด
2. การจัดทำงบการเงินเป็นระบบ	3.52	0.642	มาก
3. การนำข้อมูลทางการเงินไปใช้วางแผนการดำเนินงาน/กิจกรรม/โครงการ	4.58	0.529	มากที่สุด
4. มีการตรวจสอบข้อมูลทางการเงิน	4.00	0.926	มาก
5. มีความสมดุลของรายรับ-รายจ่าย เช่น มีรายรับเท่ากับรายจ่าย	4.56	0.500	มากที่สุด
ภาพรวม	4.22	0.181	มากที่สุด

ผลการศึกษาปัจจัยเสี่ยงภายในที่มีผลต่อการปฏิบัติกรรมการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านงบการเงิน ภาพรวม พบว่า มีผลต่อการปฏิบัติกรรมการเงินอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.22 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.181 รายด้าน พบว่า มีผลต่อการปฏิบัติกรรมการเงินระดับมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ได้แก่ การนำข้อมูลทางการเงินไปใช้วางแผนการดำเนินงาน/กิจกรรม/โครงการ มีค่าเฉลี่ย 4.58 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.529 รองลงมาคือ มีความสมดุลของรายรับ-รายจ่าย เช่น มีรายรับเท่ากับรายจ่าย มีค่าเฉลี่ย 4.56 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.500 และการรายงานข้อมูลทางการเงินมีความชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 4.44 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.500 และมีผลต่อการปฏิบัติกรรมการเงินในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ มีการตรวจสอบข้อมูลทางการเงิน มีค่าเฉลี่ย 4.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.926 รองลงมาคือ การจัดทำงบการเงินเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ย 3.52 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.642

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเสี่ยงภายในที่มีผลต่อการปฏิบัติกรรมการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านกลยุทธ์

ด้านกลยุทธ์	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผลค่าเฉลี่ย
1. มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องแผนกลยุทธ์ด้านการเงิน	3.61	0.809	มาก
2. คณะมีการนำกลยุทธ์ทางการเงินมาใช้บริการงาน/กิจกรรม/โครงการ ได้อย่างเหมาะสม	1.98	0.724	น้อย
3. การติดตามผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง	3.44	1.220	มาก
4. การกำหนดกลยุทธ์ด้านการเงินสอดคล้องกับแผนการปฏิบัติกรรมการเงิน	3.33	1.286	ปานกลาง
ภาพรวม	3.09	0.284	ปานกลาง

ผลการศึกษาปัจจัยเสี่ยงภายในที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านกลยุทธ์ ภาพรวม พบว่า มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.09 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.284 รายด้าน พบว่า มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับมาก จำนวน 2 ด้าน มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องแผนกลยุทธ์ด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ย 3.61 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.809 รองลงมาคือ การติดตามผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย 3.44 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.220 มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการเงินในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน คือ การกำหนดกลยุทธ์ด้านการเงินสอดคล้องกับแผนการปฏิบัติการด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ย 3.33 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.286 และมีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการเงินในระดับน้อย จำนวน 1 ด้าน คือ คณะมีการนำกลยุทธ์ทางการเงินมาใช้บริการงาน/กิจกรรม/โครงการ ได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 1.98 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.724

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเสี่ยงภายในที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านนโยบาย

ด้านนโยบาย	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผลค่าเฉลี่ย
1. การรับรู้นโยบายด้านการเงิน	3.13	1.016	ปานกลาง
2. การกำหนดนโยบาย และแผนการบริหารงบประมาณมีความชัดเจน	1.98	0.724	น้อย
3. การปฏิบัติงานด้านการเงินตามแผนการดำเนินงาน	3.06	1.207	ปานกลาง
4. การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านการเงินของหน่วยงาน	3.39	1.217	ปานกลาง
ภาพรวม	2.89	0.231	ปานกลาง

ผลการศึกษาปัจจัยเสี่ยงภายในที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านนโยบาย ภาพรวม พบว่า มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.89 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.231 รายด้าน พบว่า มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านการเงินของหน่วยงาน มีค่าเฉลี่ย 3.39 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.217 รองลงมาคือ การรับรู้นโยบายด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ย 3.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.016 และการปฏิบัติการด้านการเงินตามแผนการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 3.06 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.207 และมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินในระดับน้อย จำนวน 1 ด้าน คือ การกำหนดนโยบาย และแผนการบริหารงบประมาณมีความชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 1.98 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.724

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเสี่ยงภายนอกที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านกฎระเบียบ

ด้านกฎระเบียบ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผลค่าเฉลี่ย
1. กฎ ระเบียบ วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินตามระเบียบกระทรวงการคลัง สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในคณะ	4.17	0.788	มาก
2. ระเบียบการเบิกจ่ายเงินมีส่วนทำให้การปฏิบัติงาน/กิจกรรม/โครงการ มีความคล่องตัว	3.88	0.604	มาก
3. การเบิกค่าใช้จ่ายตามระเบียบกระทรวงการคลัง มีความสอดคล้องกับรายจ่ายจริงในปัจจุบัน	3.84	0.648	มาก
4. การกำกับดูแลการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปได้ด้วยความเคร่งครัด	3.80	0.671	มาก
ภาพรวม	3.92	0.078	มาก

ผลการศึกษาปัจจัยเสี่ยงภายนอกที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านกฎระเบียบ ภาพรวม พบว่า มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.92 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.078 รายด้าน พบว่า มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน โดยมีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ กฎ ระเบียบ วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินตามระเบียบกระทรวงการคลัง สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในคณะ มีค่าเฉลี่ย 4.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.788 รองลงมาคือ ระเบียบการเบิกจ่ายเงินมีส่วนทำให้การปฏิบัติงาน/กิจกรรม/โครงการ มีความคล่องตัว มีค่าเฉลี่ย 3.88 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.604, การเบิกค่าใช้จ่ายตามระเบียบกระทรวงการคลัง มีความสอดคล้องกับรายจ่ายจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ย 3.84 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.648 และการกำกับดูแลการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปได้ด้วยความเคร่งครัด มีค่าเฉลี่ย 3.80 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.671

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเสี่ยงภายนอกที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

ด้านการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผลค่าเฉลี่ย
1. การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีผลต่อการตัดสินใจในการลงทุนพัฒนาคณะ	1.89	0.911	น้อย
2. ผลของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีผลต่อการกำหนดนโยบายด้านการเงิน	2.14	0.870	น้อย
3. ผลของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทำให้แผนการเบิกจ่ายเงิน เพื่อใช้บริหารงาน/กิจกรรม/โครงการมีความรวดเร็ว	1.52	0.836	น้อยที่สุด
4. ผลของการเปลี่ยนผู้มีอำนาจทางการเมือง มีผลต่อระบบการบริหารการเงิน	1.72	0.967	น้อยที่สุด
ภาพรวม	1.82	0.057	น้อย

ผลการศึกษาปัจจัยเสี่ยงภายนอกที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ภาพรวมพบว่า มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.82 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.057 รายด้าน พบว่า มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับน้อย จำนวน 2 ด้าน โดยมีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ผลของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีผลต่อการกำหนดนโยบายด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ย 2.14 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.870 รองลงมาคือ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีผลต่อการตัดสินใจในการลงทุนพัฒนาคณะ มีค่าเฉลี่ย 1.89 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.911 และมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับน้อยที่สุด 2 ด้าน คือ ผลของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมีผลต่อการกำหนดนโยบายด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ย 1.72 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.976 ผลของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทำให้แผนการเบิกจ่ายเงิน เพื่อใช้บริหารงาน/กิจกรรม/โครงการมีความรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ย 1.52 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.836

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเสี่ยงภายนอกที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านสภาพเศรษฐกิจ

ด้านสภาพเศรษฐกิจ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผลค่าเฉลี่ย
1. ผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ มีผลต่อการจัดทำแผนงบประมาณ	2.05	0.933	น้อย
2. ผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ มีผลต่อการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานและสาขาวิชา	2.16	0.963	น้อย
3. ความล่าช้าในการจัดสรรงบประมาณ เกิดจากปัญหาทางสภาพเศรษฐกิจ	1.66	0.623	น้อยที่สุด
4. ผลของการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ มีผลต่อการกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ การเบิกจ่ายเงิน	1.50	0.690	น้อยที่สุด
ภาพรวม	1.84	0.171	น้อย

ผลการศึกษาปัจจัยเสี่ยงภายนอกที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านสภาพเศรษฐกิจ ภาพรวม พบว่า มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.84 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.171 รายด้าน พบว่า มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับน้อย จำนวน 2 ด้าน โดยมีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจมีผลต่อการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานและสาขาวิชา มีค่าเฉลี่ย 2.16 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.963 รองลงมาคือ ผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจมีผลต่อการจัดทำแผนงบประมาณ มีค่าเฉลี่ย 2.05 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.933 และมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับน้อยที่สุด จำนวน 2 ด้าน คือ ความล่าช้าในการจัดสรรงบประมาณ เกิดจากปัญหาทางสภาพเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย 1.66 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.623 และผลของการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจมีผลต่อการกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ การเบิกจ่ายเงิน มีค่าเฉลี่ย 1.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.690

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเสี่ยงภายนอกที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านเทคโนโลยี

ด้านเทคโนโลยี	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผลค่าเฉลี่ย
1. การเปลี่ยนแปลงระบบข้อมูลเหมาะสมกับบุคลากร	3.61	0.809	มาก
2. การเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเหมาะสมกับงาน	1.98	0.724	น้อย
3. ระบบเทคโนโลยีไม่ซับซ้อนทำให้เข้าใจง่าย	4.44	0.639	มากที่สุด
4. การเปลี่ยนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในคณะมีความทันสมัย	3.19	1.006	ปานกลาง
5. การพัฒนาเทคโนโลยีช่วยลดขั้นตอน หรือ กระบวนการทำงาน	4.70	0.460	มากที่สุด
ภาพรวม	3.58	0.202	มาก

ผลการศึกษาปัจจัยเสี่ยงภายนอกที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านเทคโนโลยี ภาพรวม พบว่า มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.58 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.202 รายด้าน พบว่า มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับมากที่สุด จำนวน 2 ด้าน โดยมีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ การพัฒนาเทคโนโลยีช่วยลดขั้นตอน หรือกระบวนการทำงาน มีค่าเฉลี่ย 4.70 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.460 รองลงมาคือ ระบบเทคโนโลยีไม่ซับซ้อนทำให้เข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ย 4.44 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.639 มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับมาก 1 ด้าน คือ การเปลี่ยนแปลงระบบข้อมูลเหมาะสมกับบุคลากร มีค่าเฉลี่ย 3.61 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.809 มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ การเปลี่ยนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในคณะ มีความทันสมัย มีค่าเฉลี่ย 3.19 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.006 และมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับน้อย 1 ด้าน คือ การเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเหมาะสมกับงาน มีค่าเฉลี่ย 1.98 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.724

ส่วนที่ 3 ความเสี่ยงระดับปฏิบัติการ ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาความเสี่ยงระดับปฏิบัติการ ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้แก่ ความเสี่ยงด้านบุคลากร ความเสี่ยงจากกระบวนการปฏิบัติงาน ความเสี่ยงจากระบบคอมพิวเตอร์ และความเสี่ยงจากการบริหารเงิน มีผลการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเสี่ยงระดับปฏิบัติการ ของ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ความเสี่ยงระดับปฏิบัติการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า	อันดับ
ความเสี่ยงจากบุคลากร	2.62	0.079	ปานกลาง	4
ความเสี่ยงจากกระบวนการปฏิบัติงาน	3.04	0.150	ปานกลาง	3
ความเสี่ยงจากระบบคอมพิวเตอร์	3.27	0.157	ปานกลาง	2
ความเสี่ยงจากการบริหารเงิน	3.76	0.196	มาก	1
ภาพรวม	3.25	0.892	ปานกลาง	

จากการศึกษาความเสี่ยงระดับปฏิบัติการ ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ระดับความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.25 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.892 รายด้าน พบว่า ด้านความเสี่ยงจากการบริหารเงิน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.76 และมีความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ความเสี่ยงจากระบบคอมพิวเตอร์ มีค่าเฉลี่ย 3.27 รองลงมา คือ ความเสี่ยงจากกระบวนการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 3.06 และความเสี่ยงจากบุคลากร มีค่าเฉลี่ย 2.62

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเสี่ยงระดับปฏิบัติการ ด้านบุคลากรของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ความเสี่ยงจากบุคลากร	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผลค่าเฉลี่ย
1. ความร่วมมือในการแก้ปัญหาทางการเงิน	2.44	1.097	น้อย
2. บุคลากรในคณะมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการเบิกจ่ายเงิน	2.63	0.984	ปานกลาง
3. ผู้ปฏิบัติงาน เก็บรักษาเอกสาร/ใบสำคัญทางการเงิน เป็นอย่างดี	2.84	1.042	ปานกลาง
4. บุคลากรในคณะ นำนโยบายทางการเงินไปปฏิบัติได้เป็นอย่างดี	2.53	0.908	น้อย
5. มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การทำงานระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน	2.64	1.089	ปานกลาง
ภาพรวม	2.62	0.079	ปานกลาง

ผลการศึกษาความเสี่ยงระดับปฏิบัติงานจากบุคลากร ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ภาพรวม พบว่า มีความเสี่ยงในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.62 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.079 รายด้าน พบว่า มีความเสี่ยงในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน โดยมีความคิดเห็นสูงสุด คือ ผู้ปฏิบัติงาน เก็บรักษาเอกสาร/ใบสำคัญทางการเงิน เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ย 2.84 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.042 รองลงมา คือ มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การ มีค่าเฉลี่ย 2.64 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.089 และบุคลากรในคณะมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการเบิกจ่ายเงิน มีค่าเฉลี่ย 2.63 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.984 และมีความเสี่ยงในระดับน้อย จำนวน 2 ด้าน โดยมีความคิดเห็นสูงสุด ได้แก่ บุคลากรในคณะ นำนโยบายทางการเงินไปปฏิบัติได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ย 2.53 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.908 และความร่วมมือในการแก้ปัญหาทางการเงิน มีค่าเฉลี่ย 2.44 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.097

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเสี่ยงระดับปฏิบัติการ จากกระบวนการปฏิบัติงานของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ความเสี่ยงจากกระบวนการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผลค่าเฉลี่ย
1. การปฏิบัติงาน/กิจกรรม/โครงการ มีการวางแผนการและขั้นตอนการดำเนินงาน	2.94	1.246	ปานกลาง
2. การดำเนินการยืมเงินทศรองเพื่อใช้ในโครงการสามารถดำเนินการได้ทันตามกำหนดเวลา	2.97	0.755	ปานกลาง
3. ผู้รับผิดชอบงาน/กิจกรรม/โครงการ มีความเข้าใจในขั้นตอนการจัดทำเอกสารเบิกจ่ายเงิน	3.38	1.175	ปานกลาง
4. ความรวดเร็วในการจัดส่งใบสำคัญให้หน่วยการเงินเพื่อเบิกจ่ายเงิน	2.91	1.123	ปานกลาง
5. เมื่อพบจุดบกพร่องด้านเอกสารทางการเงินมีการดำเนินการแก้ไขอย่างเป็นขั้นตอน	2.92	1.145	ปานกลาง
6. ขั้นตอนการจัดทำเอกสารการเบิกจ่ายเงินเพื่อนำส่งกองคลังมีความรวดเร็วทัน	2.78	1.015	ปานกลาง
7. ความชัดเจนในการสื่อสารข้อมูลทางการเงิน	3.78	1.046	มาก
8. กำหนดให้มีการประชุมและสรุปผลการใช้งบประมาณ	2.83	1.121	ปานกลาง
9. การจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงิน	2.89	1.249	ปานกลาง
ภาพรวม	3.04	0.150	ปานกลาง

ผลการศึกษาค่าความเสี่ยงระดับปฏิบัติการจากระบบการปฏิบัติงาน ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ภาพรวม พบว่า มีความเสี่ยงในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.06 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.147 รายด้าน พบว่า มีความเสี่ยงในระดับมาก 1 ด้าน คือ ความชัดเจนในการสื่อสารข้อมูลทางการเงิน มีค่าเฉลี่ย 3.78 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.043 และมีความเสี่ยงในระดับปานกลาง จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ ผู้รับผิดชอบงาน/กิจกรรม/โครงการ มีความเข้าใจในขั้นตอนการจัดทำเอกสารเบิกจ่ายเงิน มีค่าเฉลี่ย 3.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.175 การดำเนินการยืมเงินตรงเพื่อใช้ในโครงการสามารถดำเนินการได้ทันตามกำหนดเวลา มีค่าเฉลี่ย 2.97 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.755 การปฏิบัติงาน/กิจกรรม/โครงการ มีการวางแผนการและขั้นตอนการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 2.94 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.246 เมื่อพบจุดบกพร่องด้านเอกสารทางการเงิน มีการดำเนินการแก้ไขอย่างเป็นขั้นตอน มีค่าเฉลี่ย 2.92 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.145 ความรวดเร็วในการจัดส่งใบสำคัญให้หน่วยการเงินเพื่อเบิกจ่ายเงิน มีค่าเฉลี่ย 2.91 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.123 การจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ย 2.89 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.249 กำหนดให้มีการประชุมและสรุปผลการใช้งบประมาณ มีค่าเฉลี่ย 2.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.121 และ ขั้นตอนการจัดทำเอกสารการเบิกจ่ายเงินเพื่อนำส่งกองคลังมีความรวดเร็วทัน มีค่าเฉลี่ย 2.78 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.015

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเสี่ยงระดับปฏิบัติการจากระบบคอมพิวเตอร์ ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ความเสี่ยงจากระบบคอมพิวเตอร์	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผลค่าเฉลี่ย
1. การดูแลระบบคอมพิวเตอร์เมื่อเกิดขัดข้องในระหว่างการจัดทำข้อมูลทางการเงิน	3.34	0.859	ปานกลาง
2. การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อรองรับระบบการเบิกจ่ายเงิน	2.94	1.167	ปานกลาง
3. เมื่อประสบปัญหาเครือข่ายการติดต่อสื่อสารขัดข้องเป็นระยะเวลาหลายวันติดต่อกัน มีการแก้ไขโดยเร่งด่วน	3.61	1.048	มาก
4. คอมพิวเตอร์ในคณะล้ำสมัย	3.20	1.211	ปานกลาง
ภาพรวม	3.27	0.157	ปานกลาง

ผลการศึกษาค่าความเสี่ยงระดับปฏิบัติการจากระบบคอมพิวเตอร์ ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ภาพรวม พบว่า มีความเสี่ยงในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.27 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.157 รายด้าน พบว่า มีความเสี่ยงในระดับมาก 1 ด้าน คือ เมื่อประสบปัญหาเครือข่ายการติดต่อสื่อสารขัดข้องเป็นระยะเวลาหลายวันติดต่อกัน มีการแก้ไขโดยเร่งด่วน มีค่าเฉลี่ย 3.61 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.048 และมีความเสี่ยงในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ การดูแลระบบคอมพิวเตอร์เมื่อเกิดขัดข้องในระหว่างการจัดทำข้อมูลทางการเงิน มีค่าเฉลี่ย 3.34

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.859 คอมพิวเตอร์ในคณะลำสมัย มีค่าเฉลี่ย 3.20 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.211 และ การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อรองรับระบบการเบิกจ่ายเงิน มีค่าเฉลี่ย 2.94 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.167

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเสี่ยงระดับปฏิบัติการจากการบริหารเงิน ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ความเสี่ยงจากการบริหารเงิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผลค่าเฉลี่ย
1. ผู้บริหาร ผู้จัดทำกิจกรรม/โครงการ ขาดการวางแผนล่วงหน้าเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน	3.69	0.871	มาก
2. การขาดระบบควบคุมภายในที่ดี	3.70	1.122	มาก
3. การเร่งรัดการเบิกจ่ายเงินและติดตามการชำระเงินคืนตามกำหนดเวลา	4.20	0.739	มาก
4. การนำข้อมูลทางการเงินมาวิเคราะห์ เพื่อใช้ในการบริหารเงิน	3.45	1.140	มาก
ภาพรวม	3.76	0.196	มาก

ผลการศึกษาความเสี่ยงระดับปฏิบัติการจากระบบการบริหารเงิน ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ภาพรวม พบว่า มีความเสี่ยงในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.76 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.196 รายด้าน พบว่า มีความเสี่ยงในระดับมากทุก ด้าน ได้แก่ การเร่งรัดการเบิกจ่ายเงินและติดตามการชำระเงินคืนตามกำหนดเวลา มีค่าเฉลี่ย 4.20 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.739 การขาดระบบควบคุมภายในที่ดี มีค่าเฉลี่ย 3.74 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.122 ผู้บริหาร ผู้จัดทำกิจกรรม/โครงการ ขาดการวางแผนล่วงหน้าเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน มีค่าเฉลี่ย 3.69 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.871 และการนำข้อมูลทางการเงินมาวิเคราะห์ เพื่อใช้ในการบริหารเงิน มีค่าเฉลี่ย 3.45 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.140

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่ผลต่อความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ รวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม ใช้กลุ่มประชากร คือ บุคลากรของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่เป็นข้าราชการ พนักงานสายวิชาการงบแผ่นดิน พนักงานสายวิชาการงบรายได้ พนักงานสายสนับสนุนงบแผ่นดิน และพนักงานสายสนับสนุนงบรายได้ จำนวน 64 คน โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

ตัวแปรในการศึกษา ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ด้านงบประมาณและด้านงบการเงิน ด้านนโยบาย และด้านกลยุทธ์ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ ด้านกฎ ระเบียบ ด้านเทคโนโลยี ด้านการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และด้านสภาพเศรษฐกิจ ตัวแปรตาม คือ ความเสี่ยงระดับปฏิบัติการ ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้แก่ ความเสี่ยงจากบุคลากร ความเสี่ยงจากกระบวนการปฏิบัติงาน ความเสี่ยงจากระบบคอมพิวเตอร์ และความเสี่ยงจากการบริหารเงิน

วิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายผลการศึกษา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีเพศชาย จำนวน 47 คน และเพศหญิง จำนวน 17 คน โดยส่วนมาก

เป็นพนักงานสายวิชาการงบรายได้ ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างพบว่า เพศชายมากกว่าเพศหญิง แสดงถึงความลำเอียงในการเก็บข้อมูลด้านเพศ

2. ปัจจัยเสี่ยงภายใน และปัจจัยเสี่ยงภายนอก ที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ปัจจัยเสี่ยงภายในมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.47 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.712 โดยมีผลระดับมากที่สุด คือ ด้านงบการเงิน ระดับมาก คือ ด้านงบประมาณ และระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ และด้านนโยบาย

ด้านงบการเงิน พบว่า มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.22 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.181 โดยมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินในระดับมากที่สุด คือ การนำข้อมูลทางการเงินไปใช้วางแผนการดำเนินงาน/กิจกรรม/โครงการ รองลงมาคือ มีความสมดุลของรายรับ-รายจ่าย เช่น มีรายรับเท่ากับรายจ่าย และการรายงานข้อมูลทางการเงินมีความชัดเจน และมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินในระดับมาก คือ มีการตรวจสอบข้อมูลทางการเงิน และการจัดทำงบการเงินเป็นระบบ

ด้านงบประมาณ พบว่า มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.74 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.106 โดยมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินในระดับมาก คือ การได้รับงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงาน รองลงมาคือ การจัดสรรงบประมาณเป็นไปตามเป้าหมายของแผนที่กำหนด, มีการวางแผนการใช้งบประมาณเพื่อการดำเนินการในคณะ และการนำเงินรายได้นอกงบประมาณมาดำเนินงานตามแผนการใช้จ่ายเงินตามลำดับ และมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินในระดับปานกลาง คือ การนำเงินงบประมาณแผ่นดินมาดำเนินงานตามแผนการใช้จ่ายเงิน

ด้านกลยุทธ์ พบว่า มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.09 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.284 โดยมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินในระดับมาก คือ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องแผนกลยุทธ์ด้านการเงิน รองลงมาคือ การติดตามผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินในระดับปานกลาง คือ การกำหนดกลยุทธ์ด้านการเงินสอดคล้องกับแผนการปฏิบัติการด้านการเงิน และมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินในระดับน้อย คือ คณะมีการนำกลยุทธ์ทางการเงินมาใช้บริการงาน/กิจกรรม/โครงการ ได้อย่างเหมาะสม

ด้านนโยบาย พบว่า มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.89 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.231 โดยมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับปานกลาง ได้แก่ การ

มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านการเงินของหน่วยงาน รองลงมาคือ การรับรู้นโยบายด้านการเงิน และการปฏิบัติการด้านการเงินตามแผนการดำเนินงาน และมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินในระดับน้อย คือ การกำหนดนโยบาย และแผนการบริหารงบประมาณมีความชัดเจน

ปัจจัยเสี่ยงภายนอกมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.643 มีผลระดับมาก ได้แก่ ด้านกฎระเบียบ และด้านเทคโนโลยี และมีผลระดับน้อย ได้แก่ ด้านสภาพเศรษฐกิจ และด้านการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สรุปรายชื่อย่อ ได้ดังนี้

ด้านกฎระเบียบ ภาพรวม มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.92 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.078 โดยมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับมาก ได้แก่ กฎระเบียบ วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินตามระเบียบกระทรวงการคลัง สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน ในคณะ รองลงมาคือ ระเบียบการเบิกจ่ายเงินมีส่วนทำให้การปฏิบัติงาน/กิจกรรม/โครงการ มีความคล่องตัว, การเบิกค่าใช้จ่ายตามระเบียบกระทรวงการคลัง มีความสอดคล้องกับรายจ่ายจริงในปัจจุบัน และการกำกับดูแลการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปด้วยความเคร่งครัด ตามลำดับ

ด้านเทคโนโลยี พบว่ามีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.58 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.202 โดยมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับมากที่สุด คือ การพัฒนาเทคโนโลยีช่วยลดขั้นตอน หรือกระบวนการทำงาน และระบบเทคโนโลยีไม่ซับซ้อนทำให้เข้าใจง่าย มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับมาก คือ การเปลี่ยนแปลงระบบข้อมูลเหมาะสมกับบุคลากร มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับปานกลาง คือ การเปลี่ยนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในคณะ มีความทันสมัย และมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับน้อย คือ การเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเหมาะสมกับงาน

ด้านสภาพเศรษฐกิจ พบว่ามีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.84 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.171 โดยมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับน้อย ได้แก่ ผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจมีผลต่อการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานและสาขาวิชา รองลงมาคือ ผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจมีผลต่อการจัดทำแผน และมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ความล่าช้าในการจัดสรรงบประมาณ เกิดจากปัญหาทางสภาพเศรษฐกิจ และผลของการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจมีผลต่อการกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ การเบิกจ่ายเงิน

ด้านการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง พบว่ามีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.82 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.057 โดยมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับน้อย ได้แก่ ผลของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีผลต่อการกำหนดนโยบายด้านการเงิน รองลงมาคือ

การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีผลต่อการตัดสินใจในการลงทุนพัฒนาคณะ และมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ผลของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมีผลต่อการกำหนดนโยบายด้านการเงิน และผลของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทำให้แผนการเบิกจ่ายเงิน เพื่อใช้บริหารงาน/กิจกรรม/โครงการมีความรวดเร็ว

3. ความเสี่ยงระดับปฏิบัติการ ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

จากการศึกษาความเสี่ยงระดับปฏิบัติการ ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ภาพรวม พบว่า มีเสี่ยงระดับปฏิบัติการในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.25 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.892 โดยมีความเสี่ยงระดับมาก คือ ความเสี่ยงจากการบริหารเงิน และระดับปานกลาง ได้แก่ ความเสี่ยงจากระบบคอมพิวเตอร์ ความเสี่ยงจากกระบวนการปฏิบัติงาน และความเสี่ยงจากบุคลากร ตามลำดับ สรุปได้ดังนี้

ความเสี่ยงระดับปฏิบัติการจากบุคลากร ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า มีความเสี่ยงในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.62 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.079 โดยมีความเสี่ยงในระดับปานกลาง ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงาน เก็บรักษาเอกสาร/ใบสำคัญทางการเงิน เป็นอย่างดี รองลงมา คือ มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การ และบุคลากรในคณะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการเบิกจ่ายเงิน ตามลำดับ และมีความเสี่ยงในระดับน้อย ได้แก่ บุคลากรในคณะ นำนโยบายทางการเงินไปปฏิบัติได้เป็นอย่างดี รองลงมา คือ ความร่วมมือในการแก้ปัญหาทางการเงิน

ความเสี่ยงระดับปฏิบัติการจากกระบวนการปฏิบัติงาน ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า มีความเสี่ยงในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.06 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.147 โดยมีความเสี่ยงในระดับมาก คือ ความชัดเจนในการสื่อสารข้อมูลทางการเงิน และมีความเสี่ยงในระดับปานกลาง ได้แก่ ผู้รับผิดชอบงาน/กิจกรรม/โครงการ มีความเข้าใจในขั้นตอนการจัดทำเอกสารเบิกจ่ายเงิน รองลงมา คือ การดำเนินการยืมเงินทตรงเพื่อใช้ในโครงการสามารถดำเนินการได้ทันตามกำหนดเวลา, การปฏิบัติงาน/กิจกรรม/โครงการ มีการวางแผนการและขั้นตอนการดำเนินงาน, เมื่อพบจุดบกพร่องด้านเอกสารทางการเงินมีการดำเนินการแก้ไขอย่างเป็นขั้นตอน, ความรวดเร็วในการจัดส่งใบสำคัญให้หน่วยการเงินเพื่อเบิกจ่ายเงิน, การจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงิน, กำหนดให้มีการประชุมและสรุปผลการใช้งบประมาณ และขั้นตอนการจัดทำเอกสารการเบิกจ่ายเงินเพื่อนำส่งกองคลังมีความรวดเร็วทัน ตามลำดับ

ความเสี่ยงระดับปฏิบัติงานจากระบบคอมพิวเตอร์ ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า มีความเสี่ยงในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.27 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.157 โดยมีความเสี่ยงในระดับมาก คือ เมื่อประสบปัญหาเครือข่ายการติดต่อสื่อสารขัดข้องเป็นระยะเวลาหลายวันติดต่อกัน มีการแก้ไขโดยเร่งด่วน และมีความเสี่ยงในระดับปานกลาง

ได้แก่ การดูแลระบบคอมพิวเตอร์เมื่อเกิดขัดข้องในระหว่างการจัดทำข้อมูลทางการเงิน, คอมพิวเตอร์ ในคณะล่าสมัย และการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อรองรับระบบการเบิกจ่ายเงิน ตามลำดับ

ความเสี่ยงระดับปฏิบัติการจากระบบการบริหารเงิน ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า มีความเสี่ยงในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.76 ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน 0.196 โดยมีความเสี่ยงในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ การเร่งรัดการเบิกจ่ายเงินและติดตาม การชำระหนี้คืนตามกำหนดเวลา รองลงมาคือ การขาดระบบควบคุมภายในที่ดี, ผู้บริหาร ผู้จัดทำ กิจกรรม/โครงการ ขาดการวางแผนล่วงหน้าเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน และการนำข้อมูลทางการเงินมา วิเคราะห์ เพื่อใช้ในการบริหารเงิน ตามลำดับ

การอภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยเสี่ยงภายในมีผลต่อการปฏิบัติการด้านเงินของคณะ วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ในระดับมาก โดยมีผลในระดับมากที่สุด คือ ด้าน งบการเงิน มีผลในระดับมาก คือ ด้านงบประมาณ และมีผลระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ และ ด้านนโยบาย โดยการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ด้านงบประมาณ มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ การจัดสรร งบประมาณเป็นไปตามเป้าหมายของแผนที่กำหนด ด้านงบการเงิน มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ การนำข้อมูลทางการเงินไปใช้วางแผนการดำเนินงาน/กิจกรรม/โครงการ ด้านกลยุทธ์ มีระดับความ คิดเห็นสูงสุด คือ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องแผนกลยุทธ์ด้านการเงิน และด้านนโยบาย มีระดับความ คิดเห็นสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านการเงินของหน่วยงาน

2. จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยเสี่ยงภายนอกที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะ วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ในระดับปานกลาง โดยมีผลระดับมาก ได้แก่ ด้าน กฎระเบียบ และด้านเทคโนโลยี และมีผลระดับน้อย ได้แก่ ด้านสภาพเศรษฐกิจ และด้านการ เปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยด้านกฎ ระเบียบ มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ กฎ ระเบียบ วิธีปฏิบัติ เกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินตามระเบียบกระทรวงการคลัง สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในคณะ ด้านการ เปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ผลของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีผล ต่อการกำหนดนโยบายด้านการเงิน ด้านสภาพเศรษฐกิจ มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ผลของการ เปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ มีผลต่อการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานและสาขาวิชา และ ด้านเทคโนโลยี มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ การพัฒนาเทคโนโลยีช่วยลดขั้นตอน หรือกระบวนการ ทำงาน

3. จากการศึกษา พบว่า คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามมีความ เสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะ ในระดับปานกลาง โดยมีความเสี่ยงระดับมาก คือ ความ

เสี่ยงจากการบริหารเงิน และระดับปานกลาง ได้แก่ ความเสี่ยงจากระบบคอมพิวเตอร์ ความเสี่ยงจากกระบวนการปฏิบัติงาน ความเสี่ยงจากบุคลากร ผลการศึกษาในรายด้าน พบว่า ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการด้านบุคลากร มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ผู้ปฏิบัติงาน เก็บรักษาเอกสาร/ใบสำคัญทางการเงิน เป็นอย่างดี ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการด้านกระบวนการปฏิบัติงาน มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ความชัดเจนในการสื่อสารข้อมูลทางการเงิน ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการด้านระบบคอมพิวเตอร์ มีความคิดเห็นสูงสุด คือ เมื่อประสบปัญหาเครือข่ายการติดต่อสื่อสารขัดข้องเป็นระยะเวลาหลายวัน ติดต่อกัน มีการแก้ไขโดยเร่งด่วน และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการด้านการบริหารเงิน มีความคิดเห็นสูงสุด คือ การเร่งรัดการเบิกจ่ายเงินและติดตามการชำระเงินคืนตามกำหนดเวลา

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะและ/หรือแนวทางในการปรับปรุงการให้บริการงานด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ดังนี้

1. ปัจจัยเสี่ยงภายในด้านงบการเงินมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินในระดับมากที่สุด ควรให้ความสำคัญกับการบริหารงบการเงินตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยปรับปรุงกระบวนการให้มีความเหมาะสมกับการดำเนินงานของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามอยู่เสมอ นอกจากนี้ควรหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยง เพื่อลดผลกระทบเพื่อที่จะช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

2. ปัจจัยเสี่ยงภายนอกด้านกฎ ระเบียบ และด้านเทคโนโลยี มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงิน ในระดับมาก ดังนั้น ควรให้ความรู้และความเข้าใจเรื่อง กฎ ระเบียบ การปฏิบัติงาน และการเบิกจ่ายเงิน โดยอาจใช้วิธีการให้ผู้ดำเนินงาน กิจกรรม หรือโครงการ สอบถาม หรือ ศึกษา กฎ ระเบียบ โดยตรงจากเจ้าหน้าที่การเงินก่อนการดำเนินการ เพื่อป้องกันความผิดพลาดของเอกสารและจากการเบิกจ่ายเงิน และหามาตรการเพื่อลดผลกระทบให้ลดน้อยลง ด้านเทคโนโลยีควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและปรับปรุงระบบเทคโนโลยีการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบเทคโนโลยีต่าง ๆ ในปัจจุบัน ตรวจสอบเครื่องมือในการปฏิบัติงานไม่ให้เกิดความผิดพลาด ระบบออนไลน์ของคอมพิวเตอร์ควรมีความรวดเร็วในการปฏิบัติการ และควรมีระบบการปฏิบัติงานรองรับเมื่อเกิดปัญหาทางเทคโนโลยี รวมถึงควรมีการสื่อสารการพัฒนาทางเทคโนโลยีระบบการปฏิบัติงานไปยังพนักงานทุกระดับให้รับทราบเพื่อให้พนักงานมีความรู้ความเข้าใจต่อการ

เปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการปฏิบัติงานของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และสามารถนำไปแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะ ในระดับปานกลาง ในรายด้านมีความเสี่ยง ระดับมาก คือ ความเสี่ยงจากการบริหารเงิน ดังนั้น คณะฯ ควรมีการตรวจสอบและดูแลระบบการปฏิบัติการโดยวิธีควบคุมขั้นตอนการทำงานให้มีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองการปฏิบัติงานตลอดเวลา ควรมีการปฏิบัติตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีการปรับปรุงกระบวนการให้มีความเหมาะสมกับการดำเนินงานของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามอยู่เสมอ นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับการรักษาความปลอดภัยของระบบข้อมูลโดยการให้มีการจำกัดสิทธิ์ผู้เข้าถึงระบบตามความสำคัญของงาน

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาวัฒนธรรมองค์กร พฤติกรรมและรูปแบบการทำงานที่มีผลต่อความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งผลที่ได้รับจากการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทำงานและการจัดการให้มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2. การศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กับคณะวิชาอื่น ๆ เพื่อผลการศึกษาจะสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงการจัดการความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. ควรมีการศึกษาปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการเงินของฝ่ายการเงินของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อผลการศึกษาจะสามารถนำไป ปรับปรุงพัฒนาและบริหารจัดการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการเงินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

บรรณานุกรม

- กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง. **แนวทางการปฏิบัติการตรวจสอบภายในการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ**. เอกสารประกอบการเสวนาการบริหารความเสี่ยงของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- กระทรวงการคลัง. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 125, ตอนพิเศษ 50 ง (7 มีนาคม 2551) : 9 – 14
- กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.
- กิมรวย แป้นทอง. **ปัญหาการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีเทศบาลนครอุบลราชธานี : ศึกษากรณีเทศบาลนครอุบลราชธานี**. การค้นคว้าอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548
- กัญญา เหมือนใจ. **ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีภายใต้โครงการปฏิรูประบบบัญชีและระบบรับ-จ่ายเงิน กรณี : กองคลัง กรม โรงงานอุตสาหกรรม**. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2547.
- เกษม ภูเจริญธรรม. **การพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงด้านการเงินและพัสดุ สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์**. งานวิจัยทุนอุดหนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2549.
- เจนเนตร มณีนาถ และคณะ. **การบริหารจัดการความเสี่ยงระดับองค์กรจากหลักการสู่ภาคปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ไพนอล การพิมพ์ จำกัด, 2548.
- เจริญ เจษฎาวัดย์. **การบริหารความเสี่ยง : นนทบุรี : บริษัท พอดี จำกัด**, 2550.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. **การบริหารความเสี่ยง : คู่มือพิชิตความเสี่ยง อย่างง่าย ๆ และได้ผล**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ออฟเซ็ท ครีเอชั่น จำกัด, 2550.
- ดวงใจ ช่วยตระกูล. **การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ดุษฎีนิพนธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.
- ถวัลวดี บุรีกุล. **การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พาณิชพระนคร (2535) จำกัด, 2548.
- เทียนฉาย กิระนันท์. **การเงินอุดมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท คอมฟอร์ม จำกัด, 2537.
- ธร สุนทรายุทธ. **การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเนติกุลการพิมพ์ จำกัด, 2550.
- ธิดิภรณ์ สุดมาศ. **การรับรู้ของพนักงานต่อปัจจัยระบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การกรณีศึกษา บริษัท ปีโตรเคมีแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2548.
- นฤมล สะอาดโถม. **การบริหารความเสี่ยงองค์กร**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ฐานการพิมพ์ จำกัด, 2550.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่ : ศิริลักษณ์การพิมพ์, 2547.
- นรินทร์ชัย จันทรสวัสดิ์. การบริหารความเสี่ยงจากทฤษฎีสู่ปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สุทรไพศาล, 2551.
- ปัญญา เทียงธรรม. การบริหารการเงิน และการบริหารการบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน **อำเภอท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต1.** การค้นคว้าอิสระ ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.
- ปกาวี ไชยอินทร์. การศึกษาปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการเงินของบุคลากรสายการเงิน **สังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา.** ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545.
- มุกดา จิตพรธมา. การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพ **การศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร.** วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคม สงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.
- เรืองอุไร เศษสูงเนิน. ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปปะ ศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.
- วิจิต พินสุวรรณ์. การปฏิบัติงานด้านการเงิน การบัญชีและการพัสดุของสำนักงานศึกษาจังหวัด **นครศรีธรรมราช.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2545.
- วิมลพร ไสยวรรณ. พัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงแบบมีส่วนร่วมในหน่วยงานอุบัติเหตุและ **ฉุกเฉิน โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2545.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. ความเสี่ยงทางการคลัง ความเสี่ยงของรัฐ : กรอบวิเคราะห์เบื้องต้นพร้อมบท **วิเคราะห์ร่างรัฐธรรมนูญหมวดการเงินการคลังและงบประมาณ.** กรุงเทพมหานคร : ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2550.
- สุพจน์ โกสินยะจินดา. การประเมินความเสี่ยงของโครงการคอมพิวเตอร์. กรุงเทพมหานคร : **เอ็กเปอร์เนท,** 2541.
- สุเมธี ทาวิชัย. การบริหารความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ในเขตภาคเหนือ. การค้นคว้าอิสระ **ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,** 2546.
- อุทัยวรรณ ภูพานไร่. การศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังของเทศบาลตำบล **ในจังหวัดกาฬสินธุ์.** การค้นคว้าอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชา นโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถามความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินคณะวิศวกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถาม
เรื่อง ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินคณะวิศวกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

*****

คำชี้แจง : ในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้จัดทำเพื่อใช้ในการวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงิน คำตอบที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติงานในด้านการเงินและพัฒนาหน่วยงานในองค์กร โดยไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด

2. แบบสอบถามนี้สำหรับบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุน สังกัดหน่วยงาน คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม แยกเป็นกลุ่มอาจารย์ จำนวน   คน และกลุ่มปฏิบัติงาน จำนวน   คน รวมทั้งสิ้น   คน

3. แบบสอบถามระดับปฏิบัติการเกี่ยวกับความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินในเรื่องความเสี่ยงจากบุคลากร ความเสี่ยงจากกระบวนการปฏิบัติงาน ความเสี่ยงจากระบบคอมพิวเตอร์ หรือเครือข่ายการติดต่อสื่อสารขัดข้อง หรือหยุดชะงัก และความเสี่ยงจากการบริหารเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทั้ง 4 ตอน ตามสภาพความเป็นจริง และขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้

แบบสอบถาม

เรื่อง ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

*****

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

1. เพศ

- ชาย
 หญิง

2. สถานภาพ

1. ข้าราชการ
 2. พนักงานสายวิชาการ งบประมาณ
 3. พนักงานสายวิชาการ งบรายได้
 4. พนักงานสายสนับสนุน งบประมาณ
 5. พนักงานสายสนับสนุน รายได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงภายใน และปัจจัยเสี่ยงภายนอกที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการเงินคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ดังนี้

5 = ระดับมากที่สุด   4 = ระดับมาก   3 = ระดับปานกลาง   2 = ระดับน้อย   1 = ระดับน้อยที่สุด

ปัจจัยเสี่ยงภายในและปัจจัยเสี่ยงภายนอก	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ปัจจัยเสี่ยงภายใน					
ด้านงบประมาณ					
1. การได้รับงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงาน					
2. การจัดสรรงบประมาณเป็นไปตามเป้าหมายของแผนที่กำหนด					
3. มีการวางแผนการใช้งบประมาณเพื่อการดำเนินการในคณะ					
4. การนำเงินงบประมาณแผ่นดินมาดำเนินงานตามแผนการใช้จ่ายเงิน					
5. การนำเงินรายได้นอกงบประมาณมาดำเนินงานตามแผนการใช้จ่ายเงิน					
ด้านการเงิน					
1. การรายงานข้อมูลทางการเงินมีความชัดเจน					
2. การจัดทำทางการเงินเป็นระบบ					
3. การนำข้อมูลทางการเงินไปใช้วางแผนการดำเนินงาน/กิจกรรม/โครงการ					
4. มีการตรวจสอบข้อมูลทางการเงิน					
5. มีความสมดุลของรายรับ-รายจ่าย เช่น มีรายรับเท่ากับรายจ่าย					
ด้านกลยุทธ์					
1. มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องแผนกลยุทธ์ด้านการเงิน					
2. คณะมีการนำกลยุทธ์ทางการเงินมาใช้บริการงาน/กิจกรรม/โครงการ ได้อย่างเหมาะสม					
3. การติดตามผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง					
4. การกำหนดกลยุทธ์ด้านการเงินสอดคล้องกับแผนการปฏิบัติการด้านการเงิน					
ด้านนโยบาย					
1. การรับรูนโยบายด้านการเงิน					
2. การกำหนดนโยบาย และแผนการบริหารงบประมาณมีความชัดเจน					
3. การปฏิบัติงานด้านการเงินตามแผนการดำเนินงาน					
4. การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านการเงินของหน่วยงาน					
ปัจจัยเสี่ยงภายนอก					
ด้านกฎระเบียบ					
1. กฎ ระเบียบ วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินตามระเบียบกระทรวงการคลัง สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในคณะ					
2. ระเบียบการเบิกจ่ายเงินมีส่วนทำให้การปฏิบัติงาน/กิจกรรม/โครงการ มีความคล่องตัว					

ปัจจัยเสี่ยงภายในและปัจจัยเสี่ยงภายนอก	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3. การเบิกค่าใช้จ่ายตามระเบียบกระทรวงการคลัง มีความสอดคล้องกับรายจ่ายจริงในปัจจุบัน					
4. การกำกับดูแลการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปด้วยความเคร่งครัด					
การเปลี่ยนแปลงทางเมือง					
1. การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีผลต่อการตัดสินใจในการลงทุนพัฒนาคณะ					
2. ผลของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีผลต่อการกำหนดนโยบายด้านการเงิน					
3. ผลของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทำให้แผนการเบิกจ่ายเงิน เพื่อใช้บริหารงาน/กิจกรรม/โครงการมีความรวดเร็ว					
4. ผลของการเปลี่ยนผู้มีอำนาจทางการเมือง มีผลต่อระบบการบริหารการเงิน					
สภาพเศรษฐกิจ					
1. ผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ มีผลต่อการจัดทำแผนงบประมาณ					
2. ผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ มีผลต่อการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานและสาขาวิชา					
3. ความล่าช้าในการจัดสรรงบประมาณ เกิดจากปัญหาทางสภาพเศรษฐกิจ					
4. ผลของการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ มีผลต่อการกำหนดนโยบาย กฎระเบียบ การเบิกจ่ายเงิน					
ด้านเทคโนโลยี					
1. การเปลี่ยนแปลงระบบข้อมูลเหมาะสมกับบุคลากร					
2. การเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเหมาะสมกับงาน					
3. ระบบเทคโนโลยีไม่ซับซ้อนทำให้เข้าใจง่าย					
4. การเปลี่ยนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในคณะ มีความทันสมัย					
5. การพัฒนาเทคโนโลยีช่วยลดขั้นตอน หรือกระบวนการทำงาน					

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเสี่ยงระดับปฏิบัติการ ของคณะ
วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ดังนี้

5 = ระดับมากที่สุด   4 = ระดับมาก   3 = ระดับปานกลาง   2 = ระดับน้อย   1 = ระดับน้อยที่สุด

ความเสี่ยงระดับปฏิบัติการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ความเสี่ยงจากบุคลากร					
1. ความร่วมมือในการแก้ปัญหาทางการเงิน					
2. บุคลากรในคณะมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการเบิกจ่ายเงิน					
3. ผู้ปฏิบัติงาน เก็บรักษาเอกสาร/ใบสำคัญทางการเงิน เป็นอย่างดี					
4. บุคลากรในคณะ นำนโยบายทางการเงินไปปฏิบัติได้เป็นอย่างดี					
5. มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การทำงานระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน					
ความเสี่ยงจากกระบวนการปฏิบัติงาน					
1. การปฏิบัติงาน/กิจกรรม/โครงการ มีการวางแผนการและขั้นตอนการดำเนินงาน					
2. การดำเนินการยืมเงินตรงเพื่อใช้ในโครงการสามารถดำเนินการได้ทันตามกำหนดเวลา					
3. ผู้รับผิดชอบงาน/กิจกรรม/โครงการ มีความเข้าใจในขั้นตอนการจัดทำเอกสารเบิกจ่ายเงิน					
4. ความรวดเร็วในการจัดส่งใบสำคัญให้หน่วยการเงินเพื่อเบิกจ่ายเงิน					
5. เมื่อพบจุดบกพร่องด้านเอกสารทางการเงินมีการดำเนินการแก้ไขอย่างเป็นขั้นตอน					
6. ขั้นตอนการจัดทำเอกสารการเบิกจ่ายเงินเพื่อนำส่งกองคลังมีความรวดเร็วทัน					
7. ความชัดเจนในการสื่อสารข้อมูลทางการเงิน					
8. กำหนดให้มีการประชุมและสรุปผลการใช้งบประมาณ					
9. การจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงิน					
ความเสี่ยงจากระบบคอมพิวเตอร์					
1. การดูแลระบบคอมพิวเตอร์เมื่อเกิดขัดข้องในระหว่างการจัดทำข้อมูลทางการเงิน					
2. การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อรองรับระบบการเบิกจ่ายเงิน					
3. เมื่อประสบปัญหาเครือข่ายการติดต่อสื่อสารขัดข้องเป็นระยะเวลาหลายวันติดต่อกัน มีการแก้ไขโดยเร่งด่วน					
4. คอมพิวเตอร์ในคณะ ล้าสมัย					

ความเสี่ยงจากการบริหารเงิน					
1. ผู้บริหาร ผู้จัดทำกิจกรรม/โครงการ ขาดการวางแผนล่วงหน้าเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน					
2. การขาดระบบควบคุมภายในที่ดี					
3. การเร่งรัดการเบิกจ่ายเงินและติดตามการชำระเงินคืนตามกำหนดเวลา					
4. การนำข้อมูลทางการเงินมาวิเคราะห์ เพื่อใช้ในการบริหารเงิน					

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเสี่ยง และแนวทางแก้ไขความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

❀ขอบคุณข้อมูลที่ท่านให้เราเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนา❀

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	เสาวลักษณ์ มะโนราช
วัน เดือน ปี เกิด	9 มีนาคม 2528
ที่อยู่ปัจจุบัน	15 หมู่ 1 ตำบลดอนหวาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
ที่ทำงานปัจจุบัน	คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 80 ถนนนครสวรรค์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
ประวัติการศึกษา	วท.บ. (เทคโนโลยีสารสนเทศ) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2553	

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

รายงานการวิจัยบุคลากร (R2R)

เรื่อง

ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Operation Risk of Financial of Faculty of Engineering Rajabhat
Maha Sarakham University

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

เสาวลักษณ์ มะโนราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ 2561)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากร ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลที่เป็นจริงแก่ผู้วิจัย งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ที่สนใจที่จะนำไปพัฒนาและศึกษา เพื่อเป็นการพัฒนาการให้บริการงานด้านการเงินของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามต่อไป

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ให้ทุนสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เสาวลักษณ์ มะโนราช

2561

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ชื่อเรื่อง	ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้วิจัย	นางสาวเสาวลักษณ์ มะโนราช หัวหน้าโครงการ
หน่วยงานคณะ :	วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ปีที่ได้รับทุน :	2561
ปีที่แล้วเสร็จ :	2561

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และเพื่อศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังบุคลากรคณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 64 ชุด มีผู้ตอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 64 ชุด ประกอบด้วย พนักงานสายวิชาการงบรายได้ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 พนักงานสายวิชาการงบแผ่นดิน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 21.87 พนักงานสายสนับสนุนงบรายได้ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 12.52 ข้าราชการ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 10.93 และพนักงานสายสนับสนุนงบแผ่นดิน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.68 สำหรับการประมวลผลข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC Student ware สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะกลุ่มประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีเพศชาย จำนวน 47 คน และเพศหญิง จำนวน 17 คน โดยส่วนมากเป็นพนักงานสายวิชาการงบรายได้
2. ปัจจัยเสี่ยงภายในมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.47 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.712 โดยมีผลระดับมากที่สุด คือ ด้านงบการเงิน
3. ปัจจัยเสี่ยงภายนอกมีผลต่อการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.643 มีผลระดับมาก ได้แก่ ด้านกฎระเบียบ และด้านเทคโนโลยี
4. ความเสี่ยงระดับปฏิบัติการ ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ภาพรวม พบว่า มีเสี่ยงระดับปฏิบัติการในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.25 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.892 โดยมีความเสี่ยงระดับมาก คือ ความเสี่ยงจากการบริหารเงิน

Title Operation Risk of Financial of Faculty of Engineering
Rajabhat Maha Sarakham University
Research Team Saovalak Manorach Project Leader
Faculty : Engineering Mahasarakham Rajabhat University
Year Of Grant : 2561
Research Completed : 2561

ABSTRACT

This research aims to study the financial operational risk level and the risk factors that affect to financial operations risk of Faculty of Engineering Rajabhat Mahasarakham University. The researcher distributed 64 questionnaires to the personnel of Faculty of Engineering. There were 64 complete questionnaires. The sample consisted of 32 revenue academic staffs (50.00%), 14 government expenditures (21.87%), 8 revenue support staffs (12.52%), 7 government officials (10.93%), and 3 support staffs (4.68%). Data processing by SPSS/PC Student ware. Statistics analysis include of arithmetic, standard deviation and percentage.

The results showed that:

1. Most of the population is male and revenue academic staffs. There are 47 males and 17 females.
2. Financial statement was Internal risk factor affect to total financial performance of Faculty of Engineering Rajabhat Mahasarakham University at high level with average of 3.47 and standard deviation of 0.712.
3. Rule and technology were external risk factors effect to financial operations of Faculty of Engineering at a moderate level with an average of 2.57 and standard deviation of 0.643.
4. Risk of financial management was operational risk of Faculty of Engineering at modulate level with standard deviation of 0.892.

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทคัดย่อ.....	ข
ABSTRACT.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	จ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
หลักการและเหตุผล.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเสี่ยงและการบริหารความเสี่ยง.....	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ.....	20
แนวคิดและทฤษฎีการปฏิบัติงานด้านการเงินและการบริหาร	
ความเสี่ยงทางการเงิน.....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	30
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	34
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	34
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	34
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38

สารบัญ (ต่อ)

หัวเรื่อง	หน้า
บทที่ 5	
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	52
สรุปผลการวิจัย.....	52
อภิปรายผล.....	54
ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้.....	57
ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	58
บรรณานุกรม.....	59
ภาคผนวก.....	61
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	62
ประวัติผู้วิจัย.....	69

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1	แสดงจำนวน (ค่าความถี่) และร้อยละของกลุ่มประชากรจำแนกตามเพศ..... 39
4.2	แสดงจำนวน (ค่าความถี่) และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ ในการปฏิบัติงาน..... 39
4.3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการปฏิบัติการด้าน การเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม..... 40
4.4	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเสี่ยงภายในที่มีผลต่อการปฏิบัติการ ด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านงบประมาณ..... 41
4.5	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเสี่ยงภายในที่มีผลต่อการปฏิบัติการ ด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านงบประมาณ..... 42
4.6	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเสี่ยงภายในที่มีผลต่อการปฏิบัติการ ด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านกลยุทธ์..... 42
4.7	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเสี่ยงภายในที่มีผลต่อการปฏิบัติการ ด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านนโยบาย..... 43
4.8	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเสี่ยงภายนอกที่มีผลต่อการปฏิบัติการ ด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านกฎระเบียบ..... 44
4.9	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเสี่ยงภายนอกที่มีผลต่อการปฏิบัติการ ด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง..... 45
4.10	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเสี่ยงภายนอกที่มีผลต่อการปฏิบัติการ ด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านสภาพเศรษฐกิจ..... 46
4.11	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเสี่ยงภายนอกที่มีผลต่อการปฏิบัติการ ด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านเทคโนโลยี..... 47
4.12	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเสี่ยงระดับปฏิบัติการ ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม..... 48

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.13	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเสี่ยงระดับปฏิบัติการ ด้านบุคลากรของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.....	48
4.14	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเสี่ยงระดับปฏิบัติการ จากกระบวนการปฏิบัติงานของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.....	49
4.15	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเสี่ยงระดับปฏิบัติการจากระบบ คอมพิวเตอร์ ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.....	50
4.16	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเสี่ยงระดับปฏิบัติการจากการบริหารเงิน ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.....	51

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

การบริหารงานองค์การทั้งภาครัฐและภาคเอกชน การดำเนินกิจกรรมใดก็ตาม องค์การจะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการภารกิจทุกด้านให้บรรลุตามเป้าหมาย และสูญเสียทรัพยากรให้น้อยที่สุด ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาการพัฒนาการของการอุดมศึกษามีปัญหาต่าง ๆ ของการเงินที่ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการและความจำเป็นที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ ความไม่เพียงพอในจำนวนเงินทุนจากแหล่งเงินต่าง ๆ ทำให้องค์การไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง ปัญหาเหล่านี้ได้ก่อตัวและสะสมเป็นระยะเวลานาน (มุกดาจิตพรธมา 2552:1)

การปฏิบัติงานในองค์การ ต้องเผชิญกับความเสี่ยงต่าง ๆ ไม่มากก็น้อยขึ้นอยู่กับโอกาสและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นจากความผิดพลาดหรือความไม่เพียงพอของกระบวนการทำงาน การมอบหมายงานมาเหมาะกับบุคคล ระบบงานซับซ้อน หรือระบบเทคโนโลยีสารสนเทศไม่ทันสมัย รวมทั้งการทุจริตของพนักงาน และเหตุการณ์หรือปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ซึ่งได้แก่ ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สภาพทางการเมือง กฎหมาย กฎ ระเบียบ งบประมาณและงบการเงิน กลยุทธ์ นโยบาย อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายที่เป็นตัวเงิน เช่น องค์การขาดสภาพคล่อง การดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมเกิดความล่าช้า หรือสูญเสียเงินไปกับโครงการโดยเปล่าประโยชน์ และความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงิน เช่น ความเสียหายต่อชื่อเสียง หรือความมั่นคงขององค์การ เป็นต้น

ปัจจุบันการดำเนินงานภายในองค์การ การจัดการความเสี่ยงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างคุณภาพการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจที่มีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ธุรกิจทั่วโลกประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน และการลงทุนประเทศไทยได้รับผลกระทบจากภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และปัญหาทางการเมือง จึงจำเป็นต้องมีมาตรการทางการเงินการคลัง เพื่อกำหนดนโยบายการบริหารการเงินให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ในส่วนการบริหารการเงินของระบบงานราชการจำเป็นต้องมีการพิจารณาถึงการจัดหารายได้ การกำหนดรายจ่าย การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อวัสดุ การว่าจ้าง จากผลกระทบที่ได้รับจากภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการจัดทำงบประมาณแผ่นดินของสำนักงบประมาณที่จัดสรรให้กับสถานศึกษาของรัฐ ย่อมส่งผลกระทบต่อหน่วยงานต่าง ๆ ในองค์การ รวมถึงสถาบันการศึกษาของรัฐบาล

การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ต่างให้ความสำคัญในด้านการปฏิบัติการในทุก ๆ งาน ไม่ว่าจะเป็นงานบริหาร งานวิชาการ งานนโยบาย และแผน งานกิจการนักศึกษา งานการเงิน และงานประกันคุณภาพ ซึ่งไม่สามารถที่จะกำหนดได้ว่างานใดสำคัญที่สุด เพราะทุก ๆ งานต่างมีความสำคัญเท่ากัน และบุคคลที่จะมีส่วนร่วมในการ

ปฏิบัติงานเสมอภาคกัน หากมีการทำงานร่วมกันเป็นทีมแล้ว องค์กรย่อมประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย และตามวัตถุประสงค์

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา มีการจัดทำตัวบ่งชี้เรื่องของการนำระบบบริหารความเสี่ยงมาใช้ในกระบวนการบริหารการศึกษา เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษามีระบบในการบริหารความเสี่ยงโดยการบริหารจัดการปัจจัย และควบคุมกิจกรรม รวมทั้งกระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่องค์การจะเกิดความเสียหาย (ทั้งในรูปตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงิน) ให้ระดับความเสี่ยง และขนาดของความเสียหายที่เกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่องค์การยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายขององค์การตามยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ (คณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา คณะอนุกรรมการพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพการศึกษา 2550 : 85)

การปฏิบัติงานด้านการเงินในสถานศึกษา เป็นการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามแผนกลยุทธ์ นโยบาย งบประมาณ กฎระเบียบ ข้อบังคับของส่วนราชการ ซึ่งการปฏิบัติงานที่กล่าวมานั้นอาจเป็นความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน เช่น การไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการในอัตรากำลัง เงินยืมค้างนานเกินกำหนดเวลาที่ต้องส่งใบสำคัญขอใช้ การส่งใบสำคัญหลักฐานการเบิกจ่ายไม่ถูกต้องหรือถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วนตามระเบียบกำหนด เป็นต้น

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยในฐานะพนักงาน ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเงินสนใจศึกษาความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติงานด้านการเงินมีความเสี่ยงที่จะเกิดความสูญเสียทางการเงินไปกับโครงการ โดยไม่มีเหตุอันควร ข้อผิดพลาดในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และการบริหารจัดการ และรวมถึงนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา มีการจัดทำตัวบ่งชี้เรื่องของการนำระบบบริหารความเสี่ยงมาใช้ในกระบวนการบริหารการศึกษา และจากการเปลี่ยนแปลงของนโยบายต่าง ๆ ของรัฐ สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการประเมินความเสี่ยงเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ความเสียหายดังกล่าวอาจจะส่งผลกระทบต่อการทำงานที่ไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาอาจกล่าวได้ว่าเป็นพื้นฐานของการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ดวงใจ ช่วยตระกูล (2551) ศึกษาเรื่องการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, อุทัยวรรณ ภูพานไร่ (2551) ศึกษาเรื่องการศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังของเทศบาลตำบลในจังหวัดกาฬสินธุ์, ปัญญา เทียงธรรม (2550) ศึกษาเรื่อง การบริหารการเงิน และการบริหารการบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอนาทมวัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1, เกษม ภูเจริญธรรม (2549) ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารความเสี่ยงด้านการเงินและพัสดุ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, กิมรวย แป้นทอง (2548) ศึกษาเรื่องปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีเทศบาลนครอุบลราชธานี : ศึกษากรณีเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี, กัญญา เหมือนใจ (2547) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีภายใต้โครงการปฏิรูประบบบัญชี

และระบบปรับ-จ่ายเงิน กรณี : กองคลัง กรมโรงงานอุตสาหกรรม, วิชิต พินสุวรรณ์ (2545) ศึกษาเรื่องการศึกษาปฏิบัติงานด้านการเงิน การบัญชีและการพัสดุของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช, ปภาวี ไชยอินทร์ (2545) การศึกษาปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการเงินของบุคลากรสายการเงิน สังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา

งานวิจัยที่กล่าวมานี้พบว่าส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเฉพาะด้าน โดยที่ยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัจจัยเสี่ยง และระดับความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการด้านการเงินโดยตรง ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความเสี่ยงในการปฏิบัติงานด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยหวังว่าผลจากการวิจัยสามารถช่วยให้ผู้บริหารทราบถึงปัจจัยเสี่ยง ระดับความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานด้านการเงินที่เกิดขึ้นในองค์กร เพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านการเงินให้เหมาะสมกับองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้การศึกษานี้ครอบคลุมประเด็นปัญหา จึงกำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงระดับความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงิน ศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร ประชากร ที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 64 คน โดยเป็นบุคลากรของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) แบ่งเป็น ดังนี้

2.1.1 ปัจจัยภายใน ได้แก่ งบประมาณ กลยุทธ์ นโยบาย

2.1.2 ปัจจัยภายนอก ได้แก่ กฎหมาย กฎระเบียบ สภาพเศรษฐกิจ เทคโนโลยี

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) เป็นความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงิน ได้แก่ ความเสี่ยงจากบุคลากร ความเสี่ยงจากกระบวนการปฏิบัติงาน ความเสี่ยงจากระบบคอมพิวเตอร์ และความเสี่ยงจากการบริหารเงิน

พื้นที่วิจัย

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ระยะเวลาการวิจัย

ระยะเวลาโครงการ 1 ปี วันที่เริ่มต้น 1 ตุลาคม 2560 วันที่สิ้นสุด 30 กันยายน 2561

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้นิยามคำศัพท์ไว้ดังนี้

1. ความเสี่ยง หมายถึง เหตุการณ์หรือการกระทำใด ๆ ความผิดพลาด ความเสียหาย ความสูญเสียเปล่า หรือเหตุการณ์อันไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์การในด้านการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2. ปัจจัยเสี่ยง หมายถึง ต้นเหตุ หรือสาเหตุที่เป็นที่มาของความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในด้านการปฏิบัติการด้านการเงิน

3. ปัจจัยภายใน หมายถึง ปัจจัยแวดล้อมที่องค์การสามารถสร้างขึ้น หรือควบคุมได้ ได้แก่ งบประมาณและงบการเงิน กลยุทธ์ นโยบาย

4. ปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ที่องค์การไม่สามารถควบคุม กำหนด หรือเปลี่ยนแปลงได้ ได้แก่ สภาพทางการเมือง สภาพเศรษฐกิจ กฎระเบียบราชการหรือกฎระเบียบขององค์การ และเทคโนโลยี

5. ปัจจัยเสี่ยงด้านงบประมาณ และงบการเงิน ในความหมายของงบประมาณ หมายถึง การประมาณการทางการเงินหรือทรัพยากรอื่นที่กำหนดอย่างมีระบบ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือควบคุมการดำเนินงานในอนาคต ซึ่งอาจไม่เป็นไปตามแผนการที่กำหนด ส่วนงบการเงิน หมายถึง ความผิดพลาดทางการรายงานข้อมูลทางการเงินที่ได้จัดทำขึ้นจากข้อมูลทางการเงินที่องค์การจดบันทึกไว้ในรอบระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินขององค์การในรอบระยะเวลานั้น ๆ ซึ่งเงินรายได้นอกงบประมาณ และงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เริ่มปีงบประมาณ 1 ตุลาคม และสิ้นสุด 30 กันยายน ของปีถัดไป

6. ปัจจัยเสี่ยงด้านกลยุทธ์ หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดแผนกลยุทธ์ และนโยบายในการบริหารงาน แผนดำเนินงานและการนำแผนไปปฏิบัติไม่เหมาะสมอันส่งผลกระทบต่อ การบรรลุเป้าหมายของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

7. ปัจจัยเสี่ยงด้านนโยบาย หมายถึง ความเสี่ยงจากการวางแผนการใช้จ่ายเงินที่ไม่สอดคล้องกับนโยบายในการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการจัดกิจกรรมของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และการบริหารราชการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจ

8. ปัจจัยเสี่ยงด้านกฎ ระเบียบ หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยครอบคลุมถึงกฎ ระเบียบราชการของทั้งหน่วยงานภายใน และหน่วยงานภายนอกที่กำกับดูแลส่วนราชการของกระทรวงการคลัง

9. ปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพทางการเมือง หมายถึง ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดจากการเปลี่ยนรัฐบาล หรือคณะผู้ปกครองที่ส่งผลกระทบต่อการอนุมัติงบประมาณในการจัดสรรให้กับหน่วยงานราชการ และสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

10. ปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพเศรษฐกิจ หมายถึง ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการบริหาร การขาดดุลงบประมาณประจำปี ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดสรรงบประมาณให้กับหน่วยงานราชการ และสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

11. ปัจจัยเสี่ยงด้านเทคโนโลยี หมายถึง ความเสี่ยงจากความคิดหลัก หลักการ เทคนิค ความรู้ ระเบียบวิธีการ ตลอดจนผลผลิตทางวิทยาศาสตร์ทั้งในด้านสิ่งประดิษฐ์ และวิธีปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในระบบงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงานด้านการเงิน เช่น การจัดทำเอกสารการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS

12. ความเสี่ยงจากบุคลากร หมายถึง บุคลากรในคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุน ที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง กฎ ระเบียบ ขั้นตอนการปฏิบัติงานที่อาจก่อให้เกิดอุปสรรค ส่งผลให้งานไม่บรรลุเป้าหมายด้านการปฏิบัติการด้านการเงิน

13. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ หมายถึง ความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากการขาดการกำกับดูแล หรือการขาดการควบคุมภายในที่ดี หรือความไม่เหมาะสมของบุคลากร กระบวนการการปฏิบัติงานภายใน ระบบงาน ระบบคอมพิวเตอร์ หรือเครือข่ายการติดต่อสื่อสารเกิดความขัดข้องหรือหยุดชะงัก และการบริหารเงินที่ผิดพลาด

14. ความเสี่ยงจากกระบวนการปฏิบัติงาน คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากความผิดพลาดของระบบการปฏิบัติงาน ระบบการบริหารจัดการ ระบบการควบคุมหรือความผิดพลาดจากการทำงานของบุคลากรภายใน การไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ นโยบาย ขั้นตอนการทำงานมีระยะเวลาไม่ชัดเจน ไม่มีการจัดทำคู่มือเพื่อใช้งาน การใช้งานในระบบ GFMS หรือการใช้คอมพิวเตอร์ของบุคลากรไม่ชำนาญ หรือไม่เหมาะสม

15. ความเสี่ยงจากระบบคอมพิวเตอร์ คือ ความเสี่ยงที่ระบบคอมพิวเตอร์ไม่สามารถใช้งานได้ ซึ่งอาจเกิดจากการที่ระบบล่มหรือจากการปรับเปลี่ยนระบบของคอมพิวเตอร์ที่ต้องปรับตามแผนการใช้งาน อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีไม่เหมาะสมกับลักษณะงานขององค์กร หรือความสามารถเข้าใช้ข้อมูลต่าง ๆ ตามที่ตนเองมีขอบข่ายการรับผิดชอบตามที่ เป็นผลให้การจัดทำโครงการ หรือการดำเนินการเบิกจ่ายเงินต้องหยุดชะงัก ไม่สามารถดำเนินการได้ทันตามเวลาที่กำหนด

16. ความเสี่ยงจากการบริหารเงิน คือ ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย และขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการเงิน เทคนิคและระบบบริหารการเงิน เช่น ความเสี่ยงในการจัดทำคำของบประมาณ การกำหนดแผนการจัดสรรเงิน การจัดทำฐานข้อมูล การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน การนำส่งเงิน และรายงานการเงิน การกำหนดให้ภาควิชา นำข้อมูลไปใช้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและสถานะทางการเงิน การให้มีการตรวจสอบติดตามผลการใช้เงิน งานที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายเงินของทางราชการ ซึ่งต้องดำเนินการตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ รวมทั้งขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่ทางราชการกำหนด หรือความเสียหายจากการจัดทำบัญชีและรายงานทางการเงินผิดพลาดหรือล่าช้า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ในการศึกษาในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัจจัยเสี่ยงในหน่วยงาน ซึ่งปัจจัยเสี่ยงนั้นมีโอกาสจะเกิดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล ความสูญเปล่าหรือเหตุการณ์ซึ่งไม่พึงประสงค์ที่ทำให้งานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดในการปฏิบัติงานด้านการเงิน และทราบระดับความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานด้านการเงินเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจดำเนินกิจกรรม และหาแนวทางบริหารจัดการความเสี่ยงของหน่วยงาน

2. ผลการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางการปฏิบัติ ปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านการเงิน และจัดการความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการด้านการเงินของหน่วยงาน และเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าและจัดการความเสี่ยงในการปฏิบัติงานด้านการเงินที่มีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และการบริหารจัดการในด้านอื่น ๆ ของหน่วยงาน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเสี่ยงและการบริหารความเสี่ยง
  - 1.1 ความหมายของความเสี่ยง
  - 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับความเสี่ยง
  - 1.3 ประเภทของความเสี่ยง
  - 1.4 การระบุความเสี่ยง
  - 1.5 ปัจจัยเสี่ยง
  - 1.6 ความหมายของการบริหารความเสี่ยง
  - 1.7 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง
  - 1.8 แนวทางการบริหารความเสี่ยง
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ
  - 2.1 ความหมายของความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ
  - 2.2 ประเภทของความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ
  - 2.3 ความหมายของการปฏิบัติงาน
  - 2.4 ความหมายของความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน
3. แนวคิดและทฤษฎีการปฏิบัติงานด้านการเงินและการบริหารความเสี่ยงทางการเงิน
  - 3.1 ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรักษาเงินของส่วนราชการ
  - 3.2 ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการจ่ายเงินของส่วนราชการ
  - 3.3 ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินยืม
  - 3.4 ความเสี่ยงทางการเงิน
  - 3.5 การบริหารการเงินและการบริหารความเสี่ยงทางการเงิน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเสี่ยงและการบริหารความเสี่ยง

1.1 ความหมายของความเสี่ยง

ในชีวิตประจำวันการดำเนินธุรกิจหรือกิจกรรมต่าง ๆ ต้องเผชิญกับโอกาสที่จะเกิดความไม่แน่นอนที่ไม่อาจคาดเดาสถานการณ์ได้ อาจเป็นผลลบหรือผลบวกต่อการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร ดังนั้นจึงมีผู้ให้ความหมายของความเสี่ยงไว้พอสังเขป ดังนี้

นิรภัย จันทรสวัสดิ์ (2541 : 18-19) ความเสี่ยง (Risk) หมายถึง เหตุการณ์หรือการกระทำใด ๆ ความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล ความสูญเปล่า หรือเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ซึ่งหากเกิดขึ้นจะมีผลในทางลบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร หรือจะส่งผลกระทบต่อหรือสร้างความเสียหาย หรือความล้มเหลว หรือลด

โอกาสที่จะบรรลุความสำเร็จต่อการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ทั้งในระดับองค์การ ระดับหน่วยงาน และระดับบุคคลได้ เช่น การเปลี่ยนแปลงในอัตราดอกเบี้ย ภัยธรรมชาติ เป็นต้น โดยการวัดจากผลกระทบ (Impact) ที่จะได้รับ และโอกาสที่จะเกิด (Likelihood) ของเหตุการณ์ซึ่งความเสี่ยงจำแนก ได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. Strategic Risk : ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องในระดับเหตุการณ์
2. Operational Risk : ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องในระดับปฏิบัติการ
3. Financial Risk : ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับด้านการเงิน
4. Hazard Risk : ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องในด้านความปลอดภัยจากอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน

และยังได้กล่าวถึงความหมายของโอกาส (Opportunity) คือ เหตุการณ์ความไม่แน่นอน ซึ่งหากเกิดขึ้นจะมีผลกระทบในเชิงบวกต่อวัตถุประสงค์ขององค์การ

โอกาส คือ สิ่งที่ถูกขีดให้เป็นรอยไว้ในอากาศ โอกาสเกิดขึ้นได้ หรือหากไม่เกิดขึ้นได้ หรือหากไม่เกิดขึ้น เราก็สามารถสร้างขึ้นเองได้ สิ่งใดที่เราอยากได้ อยากเป็น หากรอคอยให้โอกาสมาหาตัว เราอาจจะไม่ได้รำรวยความสำเร็จก็จะมาสู่ตัวตน แล้วก็จะรำรวย ประสบความสุขความเจริญอาจจะไม่ได้เป็นของเรา แต่หากสร้างโอกาสขึ้นด้วยการชวนขวย มุมานะ พยายามในที่สุด วันหนึ่งโอกาสก็จะเป็นของเรา ความสำเร็จก็จะมาสู่ตัวตน แล้วก็จะรำรวย ประสบความสุขความเจริญ

วิมล ชาตะมีนา และคณะ (ม.ป.ป., อ้างถึงใน วีระศักดิ์ เครือเทพ 2550 : 34) ให้ความหมายของความเสียง คือ สถานการณ์ที่มีผลลัพธ์ที่เป็นไปได้หลายอย่าง และสามารถล่วงรู้ หรือประมาณการความน่าจะเป็นของผลลัพธ์แต่ละอย่างที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ การตัดสินใจภายใต้ความเสียงจะต้องมีเงื่อนไขว่าผู้ตัดสินใจต้องทราบถึงผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ทั้งหมดที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจนั้น

เจนเนตร มณีนาค (2548 : 5) ความเสียง หมายถึง เหตุการณ์หรือการกระทำใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและจะส่งผลกระทบหรือสร้างความเสียงหรือความล้มเหลวหรือลดโอกาสที่จะบรรลุความสำเร็จต่อการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทั้งในระดับประเทศ ระดับองค์การ ระดับหน่วยงาน และบุคลากรได้

สุพจน์ โกสียะจินดา (2541 : 9) ความเสียง หมายถึง ความเป็นไปได้ของโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ขึ้นและผลกระทบที่เป็นสาระสำคัญจากเหตุที่เกิดขึ้น

กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง (2550) ให้ความหมายความเสียง หมายถึง สถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นและเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์การหรืออาจหมายถึงโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์หรือการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งมีผลกระทบให้การดำเนินงานขององค์การเกิดความเสียง ความผิดพลาด การรั่วไหล ความสูญเปล่า และไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานซึ่งรวมถึงการทำให้วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์การเบี่ยงเบนไป

ชัยเสกสรรค์ พรหมศรี (2550 : 15) ให้คำนิยามความเสียงไว้หลาย ๆ อย่างด้วยกันดังต่อไปนี้ ความเสียง คือ ความไม่แน่นอนว่าจะได้ผลลัพธ์ตรงตามเป้าประสงค์หรือไม่

1. ความเสียง คือ โอกาส หรือสถานการณ์ที่อาจจะทำให้องค์การไม่สามารถบรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ได้

2. ความเสี่ยง คือ การกระทำ หรือสถานการณ์ที่อาจจะส่งผลทั้งด้านบวกและด้านลบแก่หน่วยงานขององค์กร

3. ความเสี่ยง คือ บุคลากรในองค์กรต้องไม่เสี่ยงเกินกว่าที่องค์กร หรือหน่วยงานของตนจะสามารถรับภาระนั้นไว้ หากภาระนั้นหนักเกินกว่าที่จะรับ เช่น บริษัทประกันภัย ก็จะไปจ้างบริษัทรับประกันภัยต่อให้รับภาระความเสี่ยงนั้นไปอีกระดับหนึ่ง โดยบริษัทประกันภัยผู้จ้างวานจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยต่อให้นั้น เมื่อเกิดอุบัติเหตุ บริษัทรับประกันภัยต่อก็ต้องรับผิดชอบต่อภาระการเสี่ยงนั้น ที่บริษัทประกันภัยได้มุ่งแสวงหาผู้ร่วมรับผิดชอบ หรือผู้รับผิดชอบสูงขึ้นอีกระดับหนึ่งนั้น

สุรพงษ์ ชุงวังสฤณี (2547, อ้างถึงใน ธิติภรณ์ สุดมาศ 2548 : 10) ให้คำจำกัดความของความเสียหายว่า ความเสี่ยงคือเหตุการณ์ที่ทำให้วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ไม่บรรลุผล หรือสิ่งที่ไม่อยากให้เกิด และระดับของความเสี่ยงประเมินจากโอกาสที่จะเกิด และความรุนแรงจากเหตุการณ์นั้น

เจริญ เจษฎาวุธ (2546, อ้างถึงใน ธิติภรณ์ สุดมาศ 2548 : 10) ให้คำจำกัดความของความเสียหาย โอกาสของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และก่อให้เกิดผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรทั้งในทางกลยุทธ์ การปฏิบัติ และการเงิน

ธร สุนทรายุทธ (2550 : 152) ความเสี่ยง คือ เหตุการณ์หรือการกระทำใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน และส่งผลกระทบต่อหรือสร้างความเสียหายหรือความล้มเหลวหรือลดโอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทั้งในระดับประเทศ ระดับองค์กร หรือหน่วยงานนั้น ๆ

กล่าวโดยสรุป ความเสี่ยง หมายถึง โอกาสหรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนทำให้เกิดความเสียหาย งานประสบผลสำเร็จ หรือโอกาสที่จะเกิดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหลของงบประมาณ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อหรือสร้างความเสียหายต่อทุกระดับในองค์กร หรือสถานการณ์ที่อาจส่งผลทั้งด้านบวกและด้านลบ ทั้งที่เป็นตัวเงิน และไม่เป็นตัวเงิน ซึ่งความเสี่ยงนั้นต้องอยู่ในระดับที่องค์กรรับได้

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับความเสี่ยง

ความเสี่ยงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความเสี่ยงดังนี้

จอห์น และ ลอง (Jones and Long 1996, อ้างถึงใน วิมลพร ไสยวรรณ 2545 : 15) มีแนวความคิดในเรื่องของความเสี่ยงเกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนของเหตุการณ์ที่จะทำให้เกิดความสูญเสีย โดยความเสี่ยงแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ

1. ความเสี่ยงจากการคาดการณ์ล่วงหน้า (Speculative risk) จะเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ 3 ประการ คือ เกิดความสูญเสีย (Loss) เกิดผลกำไร (Gain) หรือไม่มีการเปลี่ยนแปลง (No change) เช่น การเก็บสินค้าคงคลังเพื่อเก็งกำไร ถ้าราคาสินค้าขึ้นจะเกิดผลกำไร แต่ถ้าราคาสินค้าลดลงจะเกิดการขาดทุน แต่ถ้าราคาสินค้าคงเดิมจะไม่เกิดผลกำไรหรือขาดทุน เป็นต้น

2. ความเสี่ยงแท้จริง (Pure risk) เป็นความเสี่ยงที่จะไม่มีผลกำไรเกิดขึ้น มีเพียงการสูญเสีย หรือไม่สูญเสียเท่านั้น เช่น ความเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานพยาบาล การสูญเสีย

เสียรายได้จากภาวะทุพพลภาพของร่างกาย เป็นต้น ความเสี่ยงแบบแท้จริงเป็นความเสี่ยงอย่างเดียวที่สามารถทำประกันภัยได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการชดเชยความสูญเสีย แต่มิใช่ทำประกันเพื่อหวังผลกำไร

1.3 ประเภทของความเสี่ยง

ความเสี่ยงมีอยู่หลายประเภท สามารถจำแนกออกตามเกณฑ์ แบ่งตามความง่ายของการดำเนินการ แบ่งตามการดำเนินการโครงการ หรือแบ่งตามมุมมอง พอที่จะสรุปได้ดังนี้

1.3.1 ประเภทของความเสี่ยง จำแนกตามความสำคัญ ประกอบด้วย

1.3.1.1 ความเสี่ยงที่เป็นอันตราย คือเหตุการณ์ในเชิงลบที่หากเกิดขึ้นแล้วอาจเป็นอันตราย หรือสร้างความเสียหายต่อองค์กร เช่น กิจการผลิตสินค้าอาจมีความเสี่ยงจากการขาดแคลนวัตถุดิบ เครื่องจักรเสียหาย เป็นต้น

1.3.1.2 ความเสี่ยงที่เป็นความไม่แน่นอน คือ เหตุการณ์ที่ทำให้ผลที่องค์กรได้รับจากเหตุการณ์จริงไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ อันเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น ต้นทุนที่เกิดขึ้นจริงสูงกว่างบประมาณที่กำหนดไว้ เป็นต้น

1.3.1.3 ความเสี่ยงที่เป็นโอกาส คือเหตุการณ์ที่ทำให้โอกาสในการแข่งขันการดำเนินงาน และการเพิ่มมูลค่าของผู้ถือหุ้น เช่น การไม่สามารถผลิตสินค้าใหม่ออกสู่ตลาดในเวลาที่เหมาะสม การไม่ตัดสินใจลงทุนธุรกิจใหม่ที่อาจช่วยขยายขนาดธุรกิจ เป็นต้น (ไพรซ์วอเตอร์ฮั้วส์คูเปอร์ส 2546 : 1)

1.3.2 ประเภทของความเสี่ยง จำแนกตามหน้าที่ประกอบด้วย

1.3.2.1 ด้านการเงิน คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากกระบวนการจัดการทางการเงินด้านการเงินขององค์กร

1.3.2.2 ด้านกลยุทธ์ คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากกระบวนการกำหนดแผนกลยุทธ์และการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์อย่างไม่เหมาะสม รวมถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างนโยบายเป้าหมาย กลยุทธ์ โครงสร้างองค์กร การปฏิบัติตามแผน สภาพแวดล้อม และทรัพยากรที่มีอยู่ อันมีผลทำให้กลยุทธ์ขององค์กรที่กำหนดไว้ไม่สามารถดำเนินการได้

1.3.2.3 ด้านการปฏิบัติงาน คือ ความเสี่ยงในการสูญเสียที่เกิดจากความไม่เพียงพอ หรือความล้มเหลวของการปฏิบัติงานภายใน ทรัพยากรบุคคล หรือจากเหตุการณ์ภายนอก

1.3.2.4 ด้านการควบคุม คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากกระบวนการในการควบคุมประสิทธิภาพ กระบวนการปฏิบัติงานระบบการควบคุมภายใน และการป้องกันความเสี่ยงขององค์กร (National Petrochemical Public Company Limited 2004 : เอกสารประกอบการอบรมของการบริหารความเสี่ยง อ้างถึงใน ธิติภรณ์ สุตมาศ 2548 : 11)

1.3.3 ประเภทของความเสี่ยงแบ่งตามความง่ายในการดำเนินการ ดังนี้

1.3.3.1 ความเสี่ยงตามที่ปรากฏ (Objective Risk) คือ ความเสี่ยงที่วัดจากความเปี่ยงเบนไปจากความคาดหวัง ซึ่งมีการวัดตามหลักฐานเชิงประจักษ์ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ถ้ามองในแง่เป้าหมายสามารถวัดความเสี่ยงได้จากผลผลิตที่เกิดขึ้นจริง เปรียบเทียบกับผลผลิตที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติงาน

1.3.3.2 ความเสี่ยงตามความคิดความรู้สึก (Subjective Risk) คือ ความเสี่ยงที่เป็นไปตามความรู้สึกไม่มีการวัดวิเคราะห์ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นความเสี่ยงที่ต่างกันไปตามความรู้สึกของแต่ละคน นอกจากนั้นสำหรับคนคนเดียว ความเสี่ยงตามความคิด ความรู้สึกยังสามารถเปลี่ยนไปได้ตามประสบการณ์ที่เปลี่ยนไปในแต่ละคน เช่น บางคนบอกว่าผู้บริหารคนหนึ่งสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้มาได้ 50 คน แต่บางคนแย้งว่าผู้นำไม่มีศักยภาพที่แท้จริง เป็นการวัดจากความรู้สึก ไม่มีหลักฐานการวัดมายืนยันแต่ประการใด

1.3.3.3 ความเสี่ยงที่แท้จริง (Pure Risk) คือ ความเสี่ยงที่มีอยู่โดยธรรมชาติ ไม่ใช่ความเสี่ยงที่เกิดจากการสร้างขึ้น มา เช่น ความเสี่ยงในการออกไปทำงานในพื้นที่ที่รับผิดชอบ กลับบ้านดีก็อาจประสบอุบัติเหตุระหว่างทาง ความเสี่ยงที่แท้จริงจึงอาจนำไปสู่ความสูญเสียหรือไม่สูญเสียเท่านั้น ความเสี่ยงที่แท้จริงแบ่งได้ออกเป็นสามประเภทคือ ความเสี่ยงที่แท้จริงเกี่ยวกับตัวบุคคล ความเสี่ยงที่แท้จริงเกี่ยวกับทรัพย์สิน และความเสี่ยงที่แท้จริงจากระบบกฎหมาย

1.3.3.4 ความเสี่ยงจากการเก็งกำไร (Speculative Risk) เป็นความเสี่ยงที่ไม่ได้มีอยู่ตามธรรมชาติ แต่ถูกสร้างขึ้น มาเพื่อหวังผลในการเก็งกำไรจากความเสี่ยงนั้น ความเสี่ยงประเภทนี้จึงรวมถึงความเสี่ยงจากการลงทุน ความเสี่ยงจากการพนัน ความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจ ฯลฯ

1.3.4 ประเภทของความเสี่ยง แบ่งแยกเป็นกลุ่มความเสี่ยงเพื่อความสะดวกในการค้นหา ระบุ ประเมิน จัดลำดับและกำหนดมาตรฐานการควบคุม เช่น

1.3.4.1 ความเสี่ยงประเภทด้านการดำเนินงาน (Operational Risk) เช่น การสำรวจออกแบบ ประมาณราคา การก่อสร้างบำรุงรักษา การบริหารเครื่องจักรกล การบริหารงานพัสดุ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ความเสี่ยงเชิงบุคลากร (People Risk) ความเสี่ยงเชิงฉ้อฉล (Fraudulent Risk) ความเสี่ยงเชิงโปร่งใส (Transparency Risk)

1.3.4.2 ความเสี่ยงประเภท ด้านบัญชีและการเงิน เช่น ความเสี่ยงเรื่องความปลอดภัยของเงินสดความปลอดภัยของทรัพย์สิน การบันทึกบัญชีผิดพลาด การทุจริตรายงานทางการเงิน เรื่องสภาพคล่อง การมีรายจ่ายที่ไม่จำเป็น การสูญเสียรายได้ วิธีการงบประมาณ

1.3.4.3 ความเสี่ยงประเภทด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เช่น การทำประชาพิจารณ์ หรือศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการขนาดใหญ่ ตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม

1.3.4.4 ความเสี่ยงประเภท ด้านนโยบาย ความเสี่ยงเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Risk) และกลยุทธ์ เช่น การจัดทำโครงการเร่งด่วนตามนโยบายภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ หรือยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง (นิรภัย จันทรสวัสดิ์ 2551 : 51 – 54)

1.3.4.5 ความเสี่ยงด้านระบบการจัดการ เป็นความเสี่ยงที่อาจเกิดจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเมือง การดำเนินงานที่ผิดกฎหมายหรือข้อบังคับ การถูกฟ้องร้องเรื่องที่เกี่ยวข้องข้อตกลงในสัญญา หรือปัจจัยภายในที่อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อจำกัดด้านบุคลากร และข้อจำกัดด้านการเรียนรู้ โดยทั่วไปความเสี่ยงด้านระบบการจัดการเป็นปัญหาด้านความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ วัฒนธรรมองค์การและทักษะการจัดการที่ทีมงาน

1.3.4.6 ความเสี่ยงด้านการกำหนดเวลาการดำเนินโครงการ เป็นความเสี่ยงที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ทันตามเวลาที่กำหนดภายใต้งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรไว้แล้ว ซึ่งเกี่ยวข้องกับทั้งเวลา คน เงิน และวัสดุ ความเสี่ยงประเภทนี้คล้ายกับความเสี่ยงด้านระบบการจัดการ แต่มีการเน้นมากกว่า เช่น จะร่วมมือกันแก้ปัญหาในขั้นตอนสุดท้ายของกำหนดการปฏิบัติงาน เมื่อสิ่งทีหลีกเลี่ยงไม่ได้เกิดขึ้น คือ เวลาและทรัพยากรลดน้อยลงได้อย่างไร

1.3.4.7 ความเสี่ยงด้านค่าใช้จ่าย ความเสี่ยงประเภทนี้คือไม่มีงบประมาณเพื่อทำงานตามที่ได้รับมอบหมายภายในเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจเกิดจากการประมาณการค่าใช้จ่ายของกิจกรรมต่าง ๆ ผิดพลาด กำหนดราคาผิดและตัดสินใจผิดพลาด

1.3.4.8 ความเสี่ยงด้านเทคนิค เป็นความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการของหน่วยงานผู้ซื้อ ความเกี่ยวข้องกันด้านนี้คือ ระบบงานจะไม่สามารถดำเนินงานได้ตามข้อกำหนดหรือความต้องการของผู้ซื้อ ส่วนในแง่ของหน่วยปฏิบัติการความเกี่ยวข้องกันด้านนี้คือ ระบบงานจะไม่สามารถผลิตตามข้อกำหนดหรือคุณลักษณะเฉพาะตามที่คุณต้องการได้ (สงวน ช่างฉัตร 2547 : 13)

1.3.5 ประเภทความเสี่ยงแบ่งตามมุมมองที่แตกต่างกัน เช่น

1.3.5.1 ความเสี่ยงตามที่ปรากฏ (Objective Risk) และความเสี่ยงตามความคิด ความรู้สึก (Subjective Risk) ความเสี่ยงตามที่ปรากฏ คือ ความเสี่ยงที่วัดค่าความเบี่ยงเบนที่ต่างไปจากค่าที่คาดหวังไว้ เป็นความเสี่ยงที่รับการประเมินค่าคาดหวังและค่าความแปรปรวนทางสถิติที่ได้นั้นคือต้องเป็นความเสี่ยงที่แสดงอยู่ในรูปของการแจกแจงของตัวแปรสุ่มความเสี่ยงได้ความเสียหายตามความคิดความรู้สึก คือ ความเสี่ยงที่เป็นไปตามความรู้สึก ไม่สามารถประมาณค่าทางสถิติได้ แต่จะเป็นความเสี่ยงที่ต่างกัน ไปตามความรู้สึกของแต่ละคน และยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์ที่เปลี่ยนไปในแต่ละคน

1.3.5.2 ความเสี่ยงที่แท้จริง (Pure Risk) และความเสี่ยงจากการเก็งกำไร (Speculative) ความเสี่ยงที่แท้จริง คือ ความเสี่ยงที่มีอยู่โดยธรรมชาติไม่ใช่ความเสี่ยงที่เกิดจากการสร้างขึ้น ฉะนั้นโอกาสของความสูญเสียจึงมีอยู่สองกรณี คือ โอกาสที่จะเกิดความสูญเสีย และโอกาสที่จะไม่เกิดความสูญเสีย ความเสี่ยงที่แท้จริงจึงอาจนำไปสู่ความสูญเสียหรือไม่สูญเสียเท่านั้น ในขณะเดียวกัน ความเสี่ยงที่แท้จริงสามารถแบ่งได้ออกเป็นสามประเภท คือ ความเสี่ยงที่แท้จริงเกี่ยวกับตัวบุคคล ความเสี่ยงที่แท้จริงเกี่ยวกับทรัพย์สิน ความเสี่ยงที่แท้จริงเกี่ยวกับระบบกฎหมาย ความเสี่ยงจากการเก็งกำไร เป็นความเสี่ยงที่ไม่มีอยู่ตามธรรมชาติ แต่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อหวังผลในการเก็งกำไรจากความเสียนั้น ความเสี่ยงประเภทนี้จึงรวมถึงความเสี่ยงจากการลงทุน ความเสี่ยงจากการพนัน ความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจ ฯลฯ ความเสี่ยงจากการเก็งกำไรจึงต่างไปจากความเสี่ยงที่แท้จริงตรงที่สามารถนำไปสู่กำไร เท่าทุน หรือขาดทุน จากกิจกรรมความเสี่ยงที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อการเก็งกำไรนั้น

1.3.5.3 ความเสี่ยงพื้นฐานและความเสี่ยงเฉพาะ ความเสี่ยงพื้นฐาน คือ ความเสี่ยงที่นำไปสู่ความสูญเสียที่กระทบกับคนจำนวนมาก หรือสังคมโดยรวม เช่น ภัยธรรมชาติหรือวิกฤติการเงิน การวางแผนการควบคุมความเสี่ยงพื้นฐานจึงต้องอาศัยนโยบายระดับมหภาค ความเสี่ยงเฉพาะ คือ ความเสี่ยงที่นำไปสู่ความสูญเสียที่กระทบบุคคลหนึ่งหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งเท่านั้น

การวางแผนป้องกันและควบคุมความเสี่ยงเฉพาะจึงสามารถกระทำได้ในระดับจุลภาค เช่น ระดับองค์การ ครอบครั้ว หรือบุคคล เป็นต้น (นฤมล สะอาดโอม 2550 : 17 – 18)

จากการศึกษาเรื่องประเภทของความเสี่ยง ทำให้วิจัยทราบถึงความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ในองค์การ ซึ่งประกอบด้วยความเสี่ยงที่เป็นอันตราย ความเสี่ยงจากความไม่แน่นอน ความเสี่ยงที่เป็นโอกาส ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน ความเสี่ยงด้านการควบคุม ความเสี่ยงตามความคิดความรู้สึก ความเสี่ยงที่แท้จริง ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ความเสี่ยงบัญชีและการเงิน ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ความเสี่ยงด้านนโยบาย ความเสี่ยงเชิงยุทธศาสตร์ ความเสี่ยงด้านการจัดการ ความเสี่ยงด้านกำหนดเวลาการดำเนินโครงการ ความเสี่ยงด้านค่าใช้จ่าย และความเสี่ยงด้านเทคนิค โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสร้างเป็นแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

1.4 การระบุความเสี่ยง (Risk Identification)

การระบุความเสี่ยงเป็นการรวบรวม เรื่อง ประเด็น เหตุการณ์ ความเสี่ยง ที่อาจจะ เป็นปัญหา อุปสรรค ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานสำเร็จ ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ และ วัตถุประสงค์ของโครงการ งาน กิจกรรม หรือกระบวนการที่เลือกไว้ โดยแยกไว้เป็นกลุ่ม ๆ ตาม ประเภทของความเสี่ยง เช่น การเงิน การบัญชี การดำเนินงาน กฎระเบียบ เป็นต้น

นิรภัย จันท์สวัสดิ์ (2551 : 42) กล่าวว่า การระบุความเสี่ยงอาจศึกษาจากรายการ แจ้งเตือน ซึ่งมีลักษณะเหมือนบัญชีที่รวบรวมความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้โดยทั่วไป พร้อมกับคำอธิบาย ของแต่ละรายการความเสี่ยง เพื่อให้ผู้ใช้มีแนวทางในการระบุความเสี่ยง โดยประยุกต์ให้เข้ากับการ ดำเนินการจริงของแต่ละหน่วยงาน หรือโครงการของตน ตัวอย่างของรายการแจ้งเตือน

ด้านการปฏิบัติงาน ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน หมายถึง ความเสี่ยงจากการ ปฏิบัติงานอันเป็นปกติขององค์การ โดยพิจารณาครอบคลุมถึงคน ระบบงาน ขั้นตอนการทำงาน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพของการดำเนินธุรกิจขององค์การ

ด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านการเงิน หมายถึง ความเสี่ยงจากการขาดการจัดหา ข้อมูล การวิเคราะห์ การวางแผน การควบคุม และการจัดทำ รายงาน เพื่อนำมาใช้ในการบริหารการเงินได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทำให้ขาดประสิทธิภาพ และไม่ทันต่อสถานการณ์ ซึ่งจะส่งผล กระทบต่อฐานะการเงินขององค์การ

ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ หมายถึง ความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อความ ได้เปรียบทางการแข่งขัน การบริหารสินทรัพย์และการลงทุน การ ดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้องค์การไม่สามารถบรรลุกล ยุทธ์ และเพิ่มมูลค่าให้แก่องค์การได้

นิรภัย จันท์สวัสดิ์ (2551 : 46 – 47) กล่าวถึงการใช้รายการตรวจสอบไว้ดังนี้ คือ การใช้รายการตรวจสอบ เป็นวิธีการหนึ่งในการระบุความเสี่ยงที่ค่อนข้างง่ายโดยการตอบคำถามใน รายการที่ได้จัดทำขึ้นไว้เป็นมาตรฐาน

ในการทำรายการตรวจสอบนั้น จะรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีต และนำมาทำเป็นรายการคำถามที่เป็นมาตรฐาน หรือวิธีปฏิบัติที่ดี เพื่อเปรียบเทียบกับสิ่งที่องค์กรหรือหน่วยงานมีอยู่

การกำหนดรายการตรวจสอบความเสี่ยง จากแหล่งที่มาของความเสี่ยงหรือเหตุแห่งความเสี่ยงภาวะการเงินการคลัง

1. ความเสี่ยง
  - 1.1 ความเสี่ยงจากภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ
  - 1.2 ความเสี่ยงในการลงทุน
  - 1.3 ความเสี่ยงด้านการทำธุรกรรมทางการเงิน
  - 1.4 ความเสี่ยงเกี่ยวกับการจัดการเงินสด
  - 1.5 ฯลฯ
2. ความสูญเสีย
  - 2.1 เกิดสภาพการทอดทิ้งทางเศรษฐกิจ
  - 2.2 รายรับลดลง
  - 2.3 ผลตอบแทนในการลงทุนลดลง
  - 2.4 งบประมาณรวมลดลง
3. วิธีการจัดการความเสี่ยง
  - 3.1 วางแผนการลงทุนอย่างรอบคอบ รัดกุม
  - 3.2 กำหนดมาตรการการตรวจสอบ หรือตรวจติดตามภายในให้รัดกุม
  - 3.3 วางแผนการใช้จ่ายอย่างเหมาะสม
  - 3.4 ฯลฯ

การระบุความเสี่ยง ปัจจัยเสี่ยง ควรประกอบด้วยความเสี่ยงที่ครอบคลุมในด้านต่าง ๆ

ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านงบการเงินและงบประมาณ
2. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์
3. ความเสี่ยงด้านนโยบาย
4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน
5. ความเสี่ยงจากเหตุการณ์ภายนอก

(สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2550 : 85-86)

จากการศึกษาเรื่อง การระบุความเสี่ยงทำให้ผู้วิจัยพบว่าการดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ควรมีการรวบรวมเหตุการณ์ หรือความเสี่ยงที่อาจเป็นอุปสรรค ทำให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์

1.5 ปัจจัยเสี่ยง

ปัจจัยความเสี่ยง หมายถึง ต้นเหตุ หรือสาเหตุที่เป็นที่มาของความเสี่ยงที่จะทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

1.6 ความหมายของการบริหารความเสี่ยง

การปฏิบัติงานในองค์การล้วนต้องเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงทั้งสิ้น เสี่ยงมากบ้าง น้อยบ้าง ในการบริหารกิจการใด ๆ ก็ตาม ย่อมมีความเสี่ยงมาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ “ความเสี่ยง” จึงกลายเป็นส่วนประกอบสำคัญขององค์การอยู่ตลอดไป มีผู้ให้ความหมายของการบริหารความเสี่ยงไว้ดังนี้

นิรภัย จันทรสวัสดิ์ (2551 : 20-23) การบริหารความเสี่ยง เป็นกระบวนการที่มีระบบสามารถนำไปใช้ได้กับทุกองค์การ เพื่อบ่งชี้เหตุการณ์ความเสี่ยง ประเมินความเสี่ยง จัดลำดับความสำคัญ และจัดการความเสี่ยง โดยการบริหารความเสี่ยงจะช่วยให้เกิดผลดังนี้

1. สนับสนุนให้องค์การสามารถพิจารณาระดับความเสี่ยงที่องค์การยอมรับได้
2. กำหนดกรอบการดำเนินงานให้แก่องค์การ เพื่อให้สามารถบริหารความไม่แน่นอน ความเสี่ยง และโอกาสอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารความเสี่ยง คือ กระบวนการที่ปฏิบัติโดยคณะผู้บริหาร กรรมการ และบุคลากรทุกคนในองค์การ เพื่อช่วยในการกำหนดกลยุทธ์และดำเนินงาน โดยกระบวนการบริหารความเสี่ยงได้รับการออกแบบเพื่อให้สามารถบ่งชี้เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น และมีผลกระทบต่อองค์การ และสามารถจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์การยอมรับ เพื่อให้ได้รับความมั่นใจในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์การกำหนดไว้ (ไพรัชขอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ส 2547 : 4)

การบริหารความเสี่ยง เป็นการบริหารปัจจัย และควบคุมกิจกรรม หรือกระบวนการต่าง ๆ เพื่อลดโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหาย หรือล้มเหลว ดังนั้นเพื่อควบคุมให้ระดับความเสียหายและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่สามารถรับได้ ควบคุมได้ และสามารถตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายตามภารกิจหลัก ตามกฎหมายจัดตั้งส่วนราชการ และเป้าหมายแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณของส่วนราชการ (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ : แผนบริหารความเสี่ยง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551)

ชัยเสถียร พรหมศรี (2550 : 19-20) ให้ความหมายการบริหารความเสี่ยงว่าเป็นกระบวนการในการป้องกันอำนาจและทรัพย์สินที่มาของบริษัท โดยการลดโอกาสของการสูญเสียซึ่งมาจากเหตุการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ นอกจากนี้การบริหารความเสี่ยงยังเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การตัดสินใจที่ดี โดยการให้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อความเสี่ยงและผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งผู้บริหารในบริษัททุกประเภทจะต้องตื่นตัวต่อความเสี่ยงที่มีต่อบริษัท และผลกระทบที่อาจส่งผลถึงกำไรของ บริษัทเองด้วย

เจนเนตร มณีนาถ (2548 :7) การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) คือ กระบวนการที่ใช้ในการบริหารปัจจัย และควบคุมกิจกรรม รวมทั้งกระบวนการ การดำเนินงานต่าง ๆ โดยลดมูลเหตุแต่ละโอกาสที่องค์การจะเกิดความเสียหายเพื่อให้ระดับและขนาดของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่องค์การยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมและตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายขององค์การเป็นสำคัญ ซึ่งการจัดการความเสี่ยงมีหลายวิธี ดังนี้

1. การยอมรับความเสี่ยง (Risk Acceptance) เป็นการยอมรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น เนื่องจากไม่คุ้มค่าในการจัดการควบคุม หรือป้องกันความเสี่ยง

2. การลด หรือการควบคุมความเสี่ยง (Risk Reduction) เป็นการปรับปรุงระบบการทำงาน หรือการออกแบบวิธีการทำงานใหม่ เพื่อลดโอกาส

3. การกระจายความเสี่ยง หรือการถ่ายโอนความเสี่ยง (Risk Sharing) เป็นการกระจายหรือถ่ายโอนความเสี่ยงให้ผู้อื่นช่วยแบ่งความรับผิดชอบไป เช่น การมีฝ่ายตรวจสอบภายในของมหาวิทยาลัย เป็นต้น

4. การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Risk Avoidance) เป็นการจัดการความเสี่ยงที่อยู่ในระดับสูงมาก และหน่วยงานไม่อาจยอมรับได้ จึงต้องตัดสินใจยกเลิกโครงการ หรือกิจกรรมนั้นไป เช่นงบประมาณไม่เพียงพอที่จะจัดโครงการ หรือกิจกรรม เป็นต้น

การควบคุมความเสี่ยง (Control) คือ นโยบาย แนวทางหรือขั้นตอนปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งกระทำเพื่อลดความเสี่ยง และทำให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ แบ่งได้เป็น 4 ประเภท

1. การควบคุมเพื่อป้องกัน (Preventive Control) เป็นวิธีการควบคุมที่กำหนดขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยง และข้อผิดพลาดตั้งแต่แรก

2. การควบคุมเพื่อให้ตรวจสอบ (Detective Control) เป็นวิธีการควบคุมที่ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

3. การควบคุมเพื่อให้ตรวจสอบ (Detective Control) เป็นวิธีการควบคุมที่ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

4. การควบคุมเพื่อการแก้ไข (Corrective Control) เป็นวิธีการควบคุมที่กำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นให้ถูกต้อง หรือเพื่อวิธีแก้ไขไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดซ้ำอีกในอนาคต

การบริหารความเสี่ยงขององค์การโดยรวม คือ การบริหารความเสี่ยงโดยมีโครงสร้างองค์การ กระบวนการ และวัฒนธรรมองค์การ ประกอบเข้าด้วยกันและมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. ผลสมผสานเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจ การบริหารความเสี่ยงควรสอดคล้องกับแผนทางธุรกิจ วัตถุประสงค์ การตัดสินใจ และสามารถนำไปใช้กับองค์ประกอบอื่น ๆ ในการบริหารองค์การ

2. พิจารณาความเสี่ยงทั้งหมด โดยครอบคลุมความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การ ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงเกี่ยวกับกลยุทธ์ การดำเนินงาน การปฏิบัติตามกฎระเบียบ และการเงิน ซึ่งความเสี่ยงเหล่านี้อาจทำให้เกิดความเสียหาย ความไม่แน่นอน และโอกาส รวมถึงการมีผลกระทบต่อวัตถุประสงค์

3. มีความคิดแบบมองไปข้างหน้า โดยบ่งชี้ว่าความเสี่ยงอะไรที่อาจจะเกิดขึ้นบ้าง และหากเกิดขึ้นจริงจะมีผลกระทบอย่างไรต่อวัตถุประสงค์ ดังนั้นองค์การควรเตรียมการบริหารความเสี่ยงนั้นอย่างไร (อิติภรณ์ สุตมาศ 2548 : 13-14)

การบริหารความเสี่ยงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการกำกับดูแลกิจการ เพื่อช่วยให้องค์การ บรรลุวัตถุประสงค์ หรือกลยุทธ์ขององค์การที่กำหนดไว้ ช่วยให้เกิดผลการดำเนินงานที่ดีและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ถูกต้อง ผู้บริหารควรมีความเข้าใจต่อผลลัพธ์ ทั้งด้านดีและไม่ดีของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น และจัดให้มีการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยเพิ่มโอกาสแห่งความสำเร็จ ลดโอกาสของการล้มเหลว และลดความไม่แน่นอนในผลการดำเนินงานโดยรวมได้ (อิติภรณ์ สุตมาศ 2548 : 13 – 14)

วัตถุประสงค์ทางการดำเนินงานและสภาพแวดล้อมในการดำเนินงานมีการพัฒนาตลอดเวลาทำให้ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง การบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การในการจัดการและการควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ แม้ว่าความเสี่ยงไม่สามารถถูกกำจัดให้หมดไปแต่ก็จะทำให้การจัดการความเสี่ยงอยู่ในระดับที่เหมาะสมกับผลตอบแทนที่ยอมรับได้ (ธิติภักดิ์ สุตมาศ 2548 : 13 – 14)

สงวน ช้างฉัตร (2547 : 10) การบริหารความเสี่ยง คือ การปฏิบัติการควบคุมความเสี่ยงซึ่งประกอบด้วย การวางแผนความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยงด้านต่าง ๆ การพัฒนาทางเลือกในการบริหารความเสี่ยง การตรวจสอบความเสี่ยงเพื่อหาว่าความเสี่ยงได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และบันทึกการบริหารความเสี่ยงทั้งหมด และการบริหารความเสี่ยงโครงการคือปฏิบัติการที่มีขั้นตอนวิธีการและเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยง มีลักษณะของการตัดสินใจเชิงรุกเพื่อประเมินสิ่งที่อาจเกิดความผิดพลาดอย่างต่อเนื่อง หรือประเมินความเสี่ยง ระบุว่าความเสี่ยงที่จะต้องจัดการคืออะไร และใช้ยุทธศาสตร์เพื่อจัดการความเสี่ยงเหล่านั้น

สุเมธี ทาวิชัย (2546 : 5) การบริหารความเสี่ยง คือ การดำเนินงานเพื่อเพิ่มโอกาสที่จะได้รับผลดีและลดโอกาสที่จะได้รับผลในทางที่ไม่ดี โดยการควบคุมสาเหตุของความเสี่ยงในส่วนที่เป็นปัจจัยภายใน และดำเนินการเพื่อลดผลกระทบจากความผันผวนของปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้

จากการศึกษาความหมายของการบริการความเสี่ยงพบว่า การบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ ในการกำหนดกลยุทธ์และแผนการดำเนินงาน กระบวนการต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยง หรือควบคุมความเสี่ยงในอนาคตให้อยู่ในระดับที่องค์การยอมรับได้ และมีวิธีการจัดการความเสี่ยงได้หลายวิธี เช่น การควบคุมความเสี่ยงโดยองค์การปรับปรุงระบบการทำงานหรือกระบวนการทำงาน เป็นต้น เพื่อลดโอกาสในการเกิดความเสี่ยง หรือวิธีการกระจายความเสี่ยงโดยมีฝ่ายตรวจสอบภายในของมหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่ายเงินให้เป็นไปตามระเบียบ ดังนั้นผู้วิจัยสามารถนำวิธีการบริหารความเสี่ยงมาใช้เป็นข้อเสนอแนะในการจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติการด้านการเงินของคณะวิศวกรรมศาสตร์

กระบวนการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ (เจริญ เจริญวาลย์ 2545, อ้างถึงในธิติภักดิ์ สุตมาศ 2548 : 14 – 15) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนต่อไปนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ที่ชัดเจนขององค์การหรือกระบวนการทำงาน คือขั้นตอนแรกของกระบวนการบริหารความเสี่ยง วัตถุประสงค์และกลยุทธ์ดังกล่าวควรกำหนดให้ชัดเจน และสื่อสารให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในองค์การด้วย เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน

2. การบ่งชี้ความเสี่ยง ความเสี่ยงและเหตุแห่งความเสี่ยงควรครอบคลุมความเสี่ยงสำคัญ คือความเสียหายหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อาจมีผลกระทบในเชิงลบต่อองค์การ ความไม่แน่นอนที่อาจมีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ขององค์การ และเหตุการณ์ที่อาจทำให้องค์การเสียโอกาสในการได้สิ่งดี

3. การประเมินความเสี่ยง คือพิจารณาความเสี่ยงที่มีอยู่ก่อนทำการควบคุมใด ๆ หลังจากนั้นจึงพิจารณาว่าการปฏิบัติงานในปัจจุบันได้มีวิธีการอย่างไรในการจัดการความเสี่ยง โดยการประเมินควรพิจารณาให้ครอบคลุมในเรื่องโอกาสที่อาจเกิดขึ้น และผลกระทบที่องค์กรจะได้รับ

4. การจัดการความเสี่ยง อาจเป็นวิธีใดวิธีหนึ่ง คือการหลีกเลี่ยง หรือการยอมรับความเสี่ยงนั้นเลย จึงอาจทำให้ต้องเปลี่ยนวัตถุประสงค์ การโอนย้าย หมายถึง โอนถ่ายความเสี่ยงให้ผู้อื่นช่วยรับผิดชอบ เช่น การประกันภัย การควบคุม หมายถึง การหาวิธีการควบคุมเพิ่มเติม การจัดการความเสี่ยง การยอมรับ หมายถึง ใช้วิธีการเดิมต่อไปในการจัดการความเสี่ยง

5. การติดตามผลและการรายงาน องค์กรประกอบหลักของการติดตามผลและการรายงาน คือการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมในการปฏิบัติงานเพื่อลดความเสี่ยง รวมไปถึงการระบุความเสี่ยงที่สามารถโอนย้ายออกไปภายนอกองค์กรได้ และการรายงานความเสี่ยงจากทุกหน่วยในองค์กรอย่างสม่ำเสมอสอดคล้องและต่อเนื่อง

องค์กรประกอบสำคัญของการติดตาม คือ การสื่อสารที่ต้องดำเนินการอย่างรวดเร็วและสม่ำเสมอ โดยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การประมาณการ การจัดทำรายงานประจำเดือน เป็นต้น เพื่อให้ผู้บริหารได้ทำการสอบทานสถานะของความเสี่ยงและแผนการดำเนินงาน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เกิดการบอกกล่าวข้อมูลที่สำคัญ และช่วยในการตัดสินใจมีประสิทธิผล ทันเวลาขั้นตอน

1.7 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง

จอห์น และ ลอง (Jones and Long 1996, อ้างถึงใน วิมลพร ไสยวรรณ 2545 : 15) ได้กล่าวว่าความเสี่ยงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เป็นความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต ดังนั้นแนวความคิดในเรื่องของความเสี่ยงจึงเกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนของเหตุการณ์ที่จะทำให้เกิดความสูญเสีย โดยความเสี่ยงแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.7.1 ความเสี่ยงจากการคาดการณ์ล่วงหน้า จะเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ 3 ประการ คือ เกิดความสูญเสีย เกิดผลกำไร หรือไม่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น การเก็บสินค้าคงคลังเพื่อเก็งกำไร หรือไม่มีการเปลี่ยนแปลง เช่นการเก็บสินค้าคงคลังเพื่อเก็งกำไร ถ้าราคาสินค้าขึ้นก็จะเกิดผลกำไร แต่ถ้าราคาสินค้าลดลงก็จะเกิดการขาดทุน แต่ถ้าราคาสินค้าคงเดิมก็จะไม่เกิดผลกำไรหรือขาดทุน เป็นต้น

1.7.2 ความเสี่ยงแท้จริง เป็นความเสี่ยงที่จะไม่มีผลกำไรเกิดขึ้น มีเพียงการสูญเสียหรือไม่สูญเสียเท่านั้น เช่น ความเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานพยาบาล การสูญเสีย เสียรายได้จากภาวะทุพพลภาพของร่างกาย การเจ็บป่วยของมนุษย์ เป็นต้น ความเสี่ยงแบบแท้จริงเป็นความเสี่ยงอย่างเดียวที่สามารถทำประกันภัยได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการชดเชยความสูญเสีย แต่มีค่าใช้จ่ายเพื่อหวังผลกำไร

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง ประกอบด้วย

1. กระบวนการเป็นเครื่องมือซึ่งนำไปสู่จุดหมาย มิใช่เป็นจุดหมายด้วยตัวเอง การบริหารความเสี่ยงขององค์กร ไม่ได้จะกีดสำหรับเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง แต่เป็นกระบวนการที่สามารถปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้สอดคล้องกับการใช้ทรัพยากร และการปฏิบัติงานขององค์กร

2. เกิดจากบุคคล การบริหารความเสี่ยงมิใช่เป็นเพียงนโยบาย การสำรวจความคิดเห็นหรือเป็นระบบเอกสาร แต่เกิดจากการปฏิบัติโดยพนักงานในทุกระดับขององค์กร
3. การนำไปใช้ทั่วทั้งองค์กร การบริหารความเสี่ยงควรได้รับการปฏิบัติในทุกระดับชั้น และทุกหน่วยงาน รวมถึงการมองความเสี่ยงในระดับภาพรวมขององค์กร
4. ความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Risk Appetite) การบริหารความเสี่ยงได้รับการออกแบบเพื่อจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ เพื่อความสำเร็จของพันธกิจ หรือวิสัยทัศน์ขององค์กร
5. ให้ความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผล การบริหารความเสี่ยงให้ความมั่นใจแก่คณะกรรมการและผู้บริหารในระดับหนึ่ง แต่มิใช่การรับประกันโดยสมบูรณ์
6. การบรรลุวัตถุประสงค์ การบริหารความเสี่ยงเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือในหลาย ๆ เรื่อง ได้แก่ วัตถุประสงค์ด้านกลยุทธ์ วัตถุประสงค์ด้านการปฏิบัติงาน วัตถุประสงค์ด้านการรายงาน และวัตถุประสงค์ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบ (ไพร์ซวอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ส 2547 : 4)

1.8 แนวทางการบริหารความเสี่ยง

เจริญ เจษฎาวัลย์ (2546, อ้างถึงใน ธิติภรณ์ สุดมาศ 2548 : 14) การบริหารความเสี่ยงจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อทุกหน่วยงานในองค์กรมีวิธีการในทางเดียวกันในการระบุ ประเมินจัดการความเสี่ยง และการกำหนดกรอบการบริหารความเสี่ยงในองค์กร ควรมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. มีวัฒนธรรม ในการบริหารความเสี่ยงในทุก ๆ ระดับขององค์กร โดยผู้บริหารระดับสูงควรกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ ในการบริหารความเสี่ยงและระดับความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้ และชี้แจงสิ่งเหล่านี้ให้ทุกคนในองค์กรได้รับทราบ เพื่อจะได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารความเสี่ยง
2. ปฏิบัติตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีการปรับปรุงกระบวนการให้มีความเหมาะสมกับการดำเนินธุรกิจอยู่เสมอ
3. กำหนดโครงสร้างการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม และระบุหน้าที่และความรับผิดชอบของทุกคนในองค์กร ตั้งแต่กรรมการบริหารระดับสูง ผู้บริหาร และพนักงาน
4. มีปัจจัยพื้นฐานที่ดี ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก คือ บุคลากรที่มีความสามารถ วิธีการวัดผลการดำเนินงาน การฝึกอบรม ช่องทางการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร วิธีการสอบทานคุณภาพเพื่อทำให้มั่นใจว่าองค์กรสามารถดำเนินการบริหารความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

จากการศึกษาแนวคิดเรื่องการบริหารความเสี่ยง แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง และแนวทางการบริหารความเสี่ยงทำให้ผู้วิจัยทราบว่า การบริหารความเสี่ยงประกอบด้วยกระบวนการ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่จุดหมายที่ต้องปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับทรัพยากร และการปฏิบัติงานที่เกิดจากบุคคลนำไปปฏิบัติในทุกระดับชั้น ทุกหน่วยงาน โดยการประเมินความเสี่ยงเพื่อหาปัจจัยเสี่ยงที่เป็นตัวแปรตัวแปรต้น และศึกษาความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ

ด้านการเงินที่เป็นตัวแปรตามแล้วนำผลการศึกษามาใช้ประโยชน์เพื่อจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ และเพื่อความสำเร็จของพันธกิจ หรือวิสัยทัศน์ขององค์กรและมีแนวทางการบริหารความเสี่ยงให้มีคุณภาพได้นั้น จำเป็นต้องมีการปฏิบัติตามกระบวนการบริหารที่เป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งถ้าบุคลากรมีความเข้าใจความสำคัญของการบริหารความเสี่ยงจะช่วยให้องค์กรลดความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการด้านการเงินให้อยู่ในเกณฑ์ที่องค์กรยอมรับได้หรือบรรเทาความเสี่ยงให้เหลือน้อยที่สุด

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ

2.1 ความหมายของความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ

ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการถือเป็นความเสี่ยงที่เกิดจากความผิดพลาด หรือความไม่เพียงพอของกระบวนการทำงาน พนักงาน ระบบงาน หรือระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และเหตุการณ์หรือปัจจัยภายนอก ซึ่งทำให้ได้รับความเสียหายต่อรายได้หรือเงินกองทุนของสถาบันการเงิน ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงาน 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านระบบงาน ปัจจัยด้านกระบวนการทำงาน และปัจจัยภายนอก (ธนาकरแห่งประเทศไทย 2552 : 7)

ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ หมายถึง ความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดจากความเสียหาย อันเนื่องมาจากการขาดการกำกับดูแลกิจการที่ดี การขาดธรรมาภิบาลในองค์กร และ/หรือการขาดการควบคุมภายในที่ดี โดยอาจเกิดขึ้นจากความล้มเหลว ความไม่เพียงพอ หรือความไม่เหมาะสมของกระบวนการการปฏิบัติงานภายใน บุคลากร ระบบงาน หรือเกิดจากเหตุปัจจัยภายนอก ที่มีสาเหตุทางการเงิน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินงาน และฐานะทางการเงินขององค์กร (ธนาकरแห่งประเทศไทย 2552 : 7)

2.2 ประเภทของความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ

การปฏิบัติการเป็นความเสี่ยงอันเนื่องมาจากการขาดการกำกับดูแลที่ดีหรือขาดธรรมาภิบาลในองค์กรและขาดการควบคุมที่ดี ประกอบด้วย

2.2.1 ความเสี่ยงจากบุคลากรเป็นความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการที่เกิดจากความล้มเหลว ความไม่เพียงพอ หรือความไม่เหมาะสมของบุคลากรขององค์กร รวมถึงความสามารถและจริยธรรมของบุคลากร ซึ่งส่งผลกระทบต่อในทางลบต่อการดำเนินงาน และฐานะทางการเงินขององค์กร ด้วยเหตุผลหลัก 3 ประการ

2.2.1.1 บุคลากรผู้ปฏิบัติงานอาจมีความสามารถไม่เพียงพอที่จะทำงานหรือมีความสามารถแต่ไม่ตรงกับลักษณะของงาน

2.2.1.2 บุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรทุจริต เช่น การปลอมแปลงเอกสาร เป็นต้น

2.2.1.3 จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

2.2.2 ความเสี่ยงจากกระบวนการปฏิบัติงาน เป็นความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานที่เกิดจากความล้มเหลว ความไม่เพียงพอ หรือความไม่เหมาะสมของการปฏิบัติงาน แม้บุคลากรของ

องค์การจะเป็นผู้มีความสามารถดี ตรงลักษณะงาน ตั้งใจทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียรและซื่อสัตย์สุจริต โดยอาจมีสาเหตุ ดังนี้

2.2.2.1 ตัวแบบที่ใช้อ้างอิงในการปฏิบัติงาน ล้มเหลว ไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสม เช่น ตัวแบบการคำนวณทางคณิตศาสตร์ ระบบการบริหารจัดการ ระบบการควบคุมการดำเนินงาน เป็นต้น

2.2.2.2 ความผิดพลาดของรายการค่า ซึ่งเกิดจากบุคลากรขององค์การปฏิบัติงานแล้วเกิดความผิดพลาด ไม่เหมาะสม หรือไม่ครบถ้วน ไม่เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

2.2.2.3 ระบบการควบคุมภายในไม่เพียงพอ หรือไม่เหมาะสม

2.2.3 ความเสี่ยงจากเทคโนโลยี เป็นความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการที่เกิดจากระบบคอมพิวเตอร์ และ/หรือ เครือข่ายการติดต่อสื่อสารขององค์การเกิดการล้มเหลว ไม่เหมาะสมล้ำสมัย และไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้การดำเนินงานขององค์การต้องหยุดชะงักหรือไม่สามารถให้บริการได้ เช่น ข้อมูลไม่ถูกต้อง การไม่สามารถกู้ระบบได้ทันเวลาที่

2.2.4 ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยภายนอกที่ไม่ใช่สาเหตุทางการเงิน และส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินขององค์การ เช่น ความปลอดภัยของสถานที่ทำงาน ความเสี่ยงทางการเงิน เป็นต้น (สำนักงานอัยการแผ่นดิน 2551)

จากการศึกษาเรื่องความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ พบว่าความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในองค์การเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ได้แก่ บุคลากร กฎ ระเบียบ เทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อปฏิบัติการด้านการเงิน โดยผู้วิจัยนำปัจจัยเสี่ยงภายในและปัจจัยเสี่ยงภายนอกมาสร้างกรอบแนวความคิดที่เป็นตัวแปรต้น และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการด้านการเงินที่เกิดจากบุคลากร กระบวนการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ความเสี่ยงจากเทคโนโลยีที่เกิดจากระบบคอมพิวเตอร์หรือเครือข่ายการติดต่อสื่อสารขัดข้อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อปฏิบัติการด้านการเงินทำให้มีความล่าช้า เกิดความเสียหาย ผู้วิจัยจึงได้นำมาสร้างแบบสอบถามและใช้เป็นข้อมูลในการเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

2.3 ความหมายของการปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงานเป็นการกระทำหรือภารกิจที่จำเป็นหรือถูกกำหนดให้ปฏิบัติอันเกี่ยวข้องกับตำแหน่งหรือหน้าที่การงานของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง มีผู้ให้ความหมายต่าง ๆ ดังนี้

กู๊ด (Good 1973 : 414, อ้างถึงในกัญญา เหมือนใจ 2547 : 15) ให้ความหมายการปฏิบัติงานไว้ว่า การทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อผลแห่งความสำเร็จอย่างดีที่สุดของงาน จะเห็นว่าหากผู้ปฏิบัติต้องการจะปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบความสำเร็จอย่างดีที่สุด ผู้ปฏิบัติจะต้องทุ่มเทพลังและอำนาจที่มีอยู่ในตน และต้องปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ

2.4 ความหมายของความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน

ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน อาจเกิดขึ้นเนื่องจากความผิดพลาดหรือความไม่เพียงพอของกระบวนการทำงาน พนักงาน ระบบงาน หรือระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งการทุจริตของพนักงาน และเหตุการณ์หรือปัจจัยภายนอกอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายที่เป็นตัวเงิน

และความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงิน เช่น ความเสียหายต่อชื่อเสียง หรือความมั่นคงของบริษัท เป็นต้น (บริษัททางด่วนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), 2553 แบบ 56-1)

การที่สถาบันการเงินมีระบบการควบคุมภายในที่ไม่มีประสิทธิภาพอาจส่งผลให้เกิดความเสียหายและส่งผลกระทบต่อรายได้ และเงินกองทุนของสถาบันการเงิน ดังนั้น การประเมินเพื่อระบุหรือชี้ให้เห็นความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานของสถาบันการเงินอาจพิจารณาได้จากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. การขาดความรับผิดชอบทางด้านการบริหาร การไม่มีวัฒนธรรมขององค์กรทางด้านการควบคุมที่ดีของสถาบันการเงิน
2. ขาดการประเมินความเสี่ยงในธุรกรรมต่าง ๆ ของสถาบันการเงินอย่างเพียงพอทั้งรายการในและนอกงบดุล
3. การขาดการควบคุมภายในที่ดี เช่น การไม่มีการแบ่งแยกหน้าที่ เป็นต้น
4. การติดต่อสื่อสารภายในไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ โดยเฉพาะปัญหาด้านการสื่อสารจากระดับล่างขึ้นไปหาระดับสูง (สุเมธี ทาวิชัย 2546 : 20 – 21)

จากผลการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีความเสี่ยงกระจายในขั้นตอนการทำงาน อาจต้องมีกระบวนการ หรือเทคโนโลยีมาใช้ให้เหมาะสม และมีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ ให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำปัจจัยเสี่ยงทางเทคโนโลยี ปัจจัยเสี่ยงด้านกฎ ระเบียบ ที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติการด้านการเงิน ในคณะวิศวกรรมศาสตร์ เข้ามาพิจารณาเป็นกรอบแนวความคิดการวิจัย เพื่อประโยชน์ในการสร้างแบบสอบถาม

3. แนวคิดและทฤษฎีการปฏิบัติงานด้านการเงินและการบริหารความเสี่ยงทางการเงิน

ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐบาล หรือหน่วยราชการต่าง ๆ ของรัฐบาล มีระเบียบการปฏิบัติงานด้านการเงินเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติงานอย่างเป็นระเบียบและถูกต้อง ดังนั้นการปฏิบัติงานด้านการเงินในส่วนราชการ ประกอบด้วย

3.1 ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรักษาเงินของส่วนราชการ

ตามระเบียบการเก็บรักษาเงินและการนำส่งเงินส่งคลังของส่วนราชการ พ.ศ. 2551 หมวด 7 การเก็บรักษาเงินของส่วนราชการ เป็นเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 สถานศึกษาที่เก็บรักษา

ส่วนราชการใดมีการเก็บรักษาเงิน ให้หัวหน้าส่วนราชการนั้นจัดให้มีตู้নিরক্ষ্যสำหรับเก็บรักษาเงินของทางราชการ

ตู้নিরক্ষ্যของส่วนราชการ ให้ตั้งไว้ในที่ปลอดภัยในสำนักงานของส่วนราชการนั้น

ตู้নিরক্ষ্যให้มีลูกกุญแจอย่างน้อยสองสำรับ แต่ละสำรับไม่น้อยกว่าสองดอกแต่ไม่เกินสามดอกโดยแต่ละดอกต้องมีลักษณะต่างกัน โดยสำรับหนึ่งมอบให้กรรมการเก็บรักษาเงิน ส่วนสำรับที่เหลือให้นำฝากเก็บไว้ในลักษณะหีบห่อ ณ สถานที่ ดังนี้

1. สำนักบริการเงินตรากรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง สำหรับส่วนราชการ ในราชการบริหารส่วนกลาง

2. ห้องเก็บเงินในคลัง ของสำนักงานคลังจังหวัด สำหรับส่วนราชการในราชการบริหารส่วนกลางที่มีสำนักงานอยู่ในส่วนภูมิภาคและส่วนราชการในราชการบริหารส่วนภูมิภาค

ส่วนราชการในราชการในบริหารส่วนภูมิภาคแห่งใด โดยปกติไม่มีการเก็บรักษาเงินหากมีความจำเป็นจะต้องเก็บรักษาเงินเป็นครั้งคราว หรือกรณีที่มีส่วนราชการมีการเก็บรักษาเงินเป็นจำนวนมาก ซึ่งเห็นว่าการเก็บรักษาเงินไว้ในตู้নিরภัยของส่วนราชการนั้น จะไม่ปลอดภัย จะนำส่งเงินฝากเก็บรักษาไว้ ณ สำนักงานคลังจังหวัดในลักษณะหีบห่อตามวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนดก็ได้

ส่วนที่ 2 กรรมการเก็บรักษาเงิน

ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาแต่งตั้งข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งระดับสาม หรือเทียบเท่าขึ้นไปในส่วนราชการนั้นอย่างน้อยสองคน เป็นกรรมการเก็บรักษาเงินของส่วนราชการนั้น

ให้กรรมการเก็บรักษาเงินถือลูกกุญแจตู้নিরภัย คนละหนึ่งดอกในกรณีที่มีลูกกุญแจสามดอก และมีกรรมการเก็บรักษาเงินสองคน ให้กรรมการเก็บรักษาเงินถือลูกกุญแจคนละดอก ส่วนลูกกุญแจที่เหลือให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าส่วนราชการที่จะมอบหมายให้กรรมการเก็บรักษาเงินเป็นผู้ใดถือลูกกุญแจนั้น

กรรมการเก็บรักษาเงินผู้ใดไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่กรรมการได้ ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาแต่งตั้งข้าราชการข้างต้นให้เป็นกรรมการแทนชั่วคราวให้ครบจำนวน การแต่งตั้งผู้ที่จะเป็นกรรมการแทน จะแต่งตั้งไว้เป็นการประจำเพื่อปฏิบัติหน้าที่แทนชั่วคราวก็ได้

การปฏิบัติหน้าที่กรรมการ ต้องส่งมอบและรับมอบกุญแจระหว่างกรรมการผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่กรรมการแทนชั่วคราว รวมทั้งต้องตรวจนับตัวเงินและหลักฐานแทนตัวเงินเก็บรักษาไว้ในตู้নিরภัยให้ถูกต้องตามรายงานเงินคงเหลือประจำวัน แล้วบันทึกการส่งมอบพร้อมกับลงลายมือชื่อกรรมการทุกคนไว้ในรายงานเงินคงเหลือประจำวัน

ห้ามมิให้กรรมการมอบลูกกุญแจให้ผู้อื่นทำหน้าที่กรรมการแทน เว้นแต่เป็นการมอบให้กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการแทนชั่วคราว

กรรมการเก็บรักษาเงินต้องเก็บรักษาลูกกุญแจไว้ในที่ปลอดภัย อย่าให้สูญหายหรือให้ผู้ใดลักลอบนำไปพิมพ์แบบลูกกุญแจได้ หากปรากฏว่าลูกกุญแจเสียหาย หรือมีกรณีสงสัยว่าจะมีผู้ปลอมแปลงลูกกุญแจให้รีบรายงานหัวหน้าส่วนราชการทราบเพื่อสั่งการโดยด่วน

ส่วนที่ 3 การเก็บรักษา

ให้กองคลังหรือส่วนราชการในราชการบริหารส่วนภูมิภาค แล้วแต่กรณีจัดทำรายงานเงินคงเหลือประจำวันเป็นประจำทุกวัน

ในกรณีวันใดไม่มีรายการรับจ่ายเงิน จะไม่ทำรายงานเงินคงเหลือประจำวันสำหรับวันนั้นก็ไม่ได้ แต่ให้หมายเหตุไว้ในรายงานเงินคงเหลือประจำวันที่มีการรับจ่ายเงินของวันถัดไป

รายงานเงินคงเหลือประจำวันให้เป็นไปตามแบบที่กรมบัญชีกลางกำหนด

เมื่อสิ้นเวลารับจ่ายเงินให้เจ้าหน้าที่การเงินนำเงินที่จะเก็บรักษาและรายงานเงินคงเหลือประจำวันส่งมอบต่อคณะกรรมการเก็บรักษาเงิน

ให้กรรมการเก็บรักษาเงินร่วมกันตรวจสอบตัวเงิน และเอกสารแทนตัวเงินกับรายงานเงินคงเหลือประจำวัน เมื่อปรากฏว่าถูกต้องแล้วให้เจ้าหน้าที่การเงินนำเงินและเอกสารแทนตัวเงินเก็บ

รักษาในตู้നിรภัย และให้กรรมการเก็บรักษาเงินทุกคนลงลายมือชื่อในรายงานเงินคงเหลือประจำวันไว้เป็นหลักฐาน แล้วให้หัวหน้าหน่วยงานคลังเสนอผ่านหัวหน้าส่วนราชการ

ในกรณีที่ปรากฏว่าเงินที่ได้รับมอบให้เก็บรักษาไม่ตรงกับจำนวนเงินซึ่งแสดงไว้ในรายงานเงินคงเหลือประจำวัน ให้คณะกรรมการเก็บรักษาเงินและเจ้าหน้าที่การเงินผู้นำส่งร่วมกันบันทึกจำนวนเงินทุกคนพร้อมด้วยเจ้าหน้าที่การเงินผู้นำส่ง แล้วนำเงินเก็บรักษาในตู้നിรภัยและให้กรรมการเก็บรักษาเงินรายงานให้หัวหน้าส่วนราชการทราบทันทีเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป

เมื่อนำเงินเข้าเก็บรักษาในตู้നിรภัยแล้ว ให้กรรมการเก็บรักษาเงินใส่กุญแจตู้നിรภัยให้เรียบร้อย และลงลายมือชื่อบนกระดาดปิดทับ หรือตราประจำครั้ง หรือดินเหนียวของกรรมการเก็บรักษาเงินแต่ละคนไว้บนเชือกผูกมัดตู้നിรภัยในลักษณะที่แผ่นกระดาดปิดทับ หรือตราประจำครั้งหรือดินเหนียวจะต้องถูกทำลายเมื่อมีการเปิดตู้നിรภัย

ในกรณีที่ตู้നിรภัยตั้งอยู่ในห้องมั่นคงหรือกรงเหล็ก การลงลายมือชื่อบนกระดาดปิดทับหรือการประจำตราครั้ง หรือดินเหนียวของกรรมการเก็บรักษาเงิน จะกระทำที่ประตูห้องมั่นคงหรือกรงเหล็กเพียงแห่งเดียวก็ได้

ในวันทำการถัดไป หากจะต้องนำเงินออกจ่ายให้คณะกรรมการเก็บรักษาเงิน มอบเงินที่เก็บรักษาไว้ทั้งหมดให้หัวหน้าหน่วยงานคลังหรือเจ้าหน้าที่การเงินแล้วแต่กรณีรับไปจ่ายโดยให้ลงลายมือชื่อรับเงินไว้ในรายงานเงินคงเหลือประจำวันก่อนวันทำการที่รับเงินไปจ่าย

ก่อนปิดประตูห้องมั่นคง หรือประตูกรงเหล็ก หรือตู้നിรภัยให้กรรมการเก็บรักษาเงินตรวจกุญแจ ลายมือชื่อบนแผ่นกระดาดปิดทับ หรือตราประจำครั้ง หรือดินเหนียวของกรรมการเมื่อปรากฏว่าอยู่ในสภาพเรียบร้อยจึงให้เปิดได้

หากปรากฏว่า ผ่านกระดาดปิดทับหรือตราประจำครั้ง หรือดินเหนียวของกรรมการเก็บรักษาเงินอยู่ในสภาพไม่เรียบร้อย หรือมีพฤติกรรมอื่นใดที่สงสัยว่าจะมีการทุจริต ให้รายงานให้หัวหน้าส่วนราชการนั้นทราบเพื่อพิจารณาสั่งการ โดยด่วน

3.2 ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการจ่ายเงินของส่วนราชการ

ตามระเบียบการเก็บรักษาเงินและการนำส่งเงินส่งคลังของส่วนราชการ พ.ศ. 2551 หมวด 4 การจ่ายเงินของส่วนราชการ แบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักเกณฑ์การจ่ายเงิน

การจ่ายเงินให้กระทำเฉพาะที่กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง กำหนดไว้ หรือมติคณะรัฐมนตรีอนุญาตให้จ่ายได้ หรือตามที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลัง และผู้มีอำนาจได้อนุมัติให้จ่ายได้

การอนุมัติการจ่ายเงินให้เป็นไปอำนาจของบุคคล ดังต่อไปนี้

1. ส่วนราชการในราชการบริหารส่วนกลาง ให้เป็นอำนาจของหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม หรือผู้ที่หัวหน้าส่วนราชการระดับกรมมอบหมาย ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 7 หรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือผู้ที่มิยศตั้งแต่พันโท นาวาโท นาวาอากาศโท หรือพันตำรวจโทขึ้นไป

ส่วนราชการในราชการบริหารส่วนกลางที่มีสำนักงานอยู่ในส่วนภูมิภาคหรือแยกต่างหากจากกระทรวง ทบวง กรม หัวหน้าส่วนราชการระดับกรมจะมอบหมายให้หัวหน้าสำนักงานเป็นผู้อนุมัติสำหรับหน่วยงานนั้นก็ได้

2. ส่วนราชการในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ให้เป็นอำนาจของหัวหน้าส่วนราชการในภูมิภาค

ให้ผู้มีอำนาจอนุมัติ สั่งอนุมัติการจ่ายเงินพร้อมกับลงลายมือชื่อในหลักฐานการจ่ายหรือหลักฐานการขอรับชำระหนี้ทุกฉบับหรือจะลงลายมือชื่ออนุมัติในหน้าบหลักฐานการจ่ายเงินก็ได้ การจ่ายเงินต้องมีหลักฐานการจ่ายไว้เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ

การจ่าย โดยที่ยังมิได้มีการจ่ายเงินให้แก่เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิรับเงิน ห้ามมิให้ผู้มีหน้าที่จ่ายเงินเรียกหลักฐานการจ่ายหรือให้ผู้รับเงินลงลายมือชื่อรับเงินในหลักฐาน

ให้เจ้าหน้าที่ผู้จ่ายเงินประทับตราข้อความว่า “จ่ายเงินแล้ว” โดยลงลายมือชื่อรับรองการจ่ายและระบุชื่อผู้จ่ายเงินด้วยตัวบรรจง พร้อมทั้งวัน เดือน ปี ที่จ่ายกำกับไว้ในหลักฐานการจ่ายเงินทุกฉบับเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ

ในกรณีที่หลักฐานการจ่ายเป็นภาษาต่างประเทศ ให้มีคำแปลเป็นภาษาไทยมีรายการดังนี้ ชื่อ สถานที่อยู่ หรือที่ทำการของผู้รับเงิน วันเดือนปีที่รับเงิน รายการแสดงการรับเงิน ระบุว่าเป็นค่าอะไร จำนวนเงินทั้งตัวเลขและตัวอักษร ลายมือชื่อของผู้รับเงิน

ส่วนที่ 2 หลักฐานการจ่ายเงิน

การจ่ายเงินของส่วนราชการให้ใช้ใบเสร็จรับเงิน หรือใบสำคัญรับเงิน ซึ่งผู้รับเงินเป็นผู้ออกให้ หรือใบรับรองการจ่ายเงิน หรือเอกสารอื่นใดที่กระทรวงการคลังกำหนดเป็นหลักฐานการจ่ายเงิน โดยกรมบัญชีกลาง เพื่อเข้าบัญชีให้กับเจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิรับเงินโดยตรง ให้ใช้รายงานในระบบตามที่กระทรวงการคลังกำหนด เป็นหลักฐานการจ่าย

ใบเสร็จรับเงินอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

1. ชื่อ สถานที่อยู่ หรือที่ทำการของผู้รับเงิน
2. วัน เดือน ปี ที่รับเงิน
3. รายการแสดงการรับเงินระบุว่าเป็นค่าอะไร
4. จำนวนเงินทั้งตัวเลขและตัวอักษร
5. ลายมือชื่อของผู้รับเงิน

กรณีส่วนราชการจ่ายเงินรายใด ซึ่งตามลักษณะไม่อาจเรียกใบเสร็จรับเงินจากผู้รับเงินได้ ให้ผู้รับเงินลงชื่อรับเงินในใบสำคัญรับเงินเพื่อใช้เป็นหลักฐานการจ่าย

กรณีข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการจ่ายเงินไป โดยได้รับใบเสร็จรับเงินซึ่งมีรายการไม่ครบถ้วนตามรายการที่ระบุ หรือซึ่งตามลักษณะไม่อาจเรียกใบเสร็จรับเงินจากผู้รับเงินได้ ให้ข้าราชการหรือลูกจ้างนั้นทำใบรับรองการจ่ายเงินเพื่อนำมาเป็นเอกสารประกอบการขอเบิกจ่ายต่อส่วนราชการ และเมื่อมีการจ่ายเงินแล้ว ให้ข้าราชการหรือลูกจ้างนั้น ทำใบสำคัญรับเงินและลงชื่อในใบสำคัญรับเงินนั้น เพื่อเป็นหลักฐานการจ่ายเงิน

ในกรณีที่ได้รับใบเสร็จรับเงินแล้ว แต่เกิดสูญหาย ให้ใช้สำเนาใบเสร็จรับเงิน ซึ่งผู้รับเงินรับรองเป็นเอกสารประกอบการขอเบิกเงินแทนได้ โดยให้ข้าราชการหรือลูกจ้างทำใบรับรองการ

จ่ายเงิน โดยชี้แจงเหตุผล พดติการณ์ที่สูญหายหรือไม่อาจขอสำเนาใบเสร็จรับเงินได้และรับรองว่ายังไม่เคยนำใบเสร็จรับเงินนั้นมาเบิกจ่าย แม้พบภายหลังจะไม่นำมาเบิกจ่ายอีก แล้วเสนอผู้บังคับบัญชา ตั้งแต่ชั้นอธิการบดี หรือตำแหน่งเทียบเท่าขึ้นไปสำหรับส่วนราชการในราชการบริหารส่วนกลาง หรือผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับส่วนราชการในราชการบริหารส่วนภูมิภาคแล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาอนุมัติ เมื่อได้รับอนุมัติแล้วให้ใช้ใบรับรองนั้นเป็นหลักฐานประกอบการขอเบิกจ่ายเงินได้และเมื่อมีการเบิกจ่ายแล้ว ให้ข้าราชการหรือลูกจ้างนั้น ทำใบสำคัญรับเงินและลงชื่อในใบสำคัญรับเงินนั้นเพื่อเป็นหลักฐานการจ่าย

ในกรณีหลักฐานการจ่ายเงินของส่วนราชการสูญหาย ให้ถือปฏิบัติตามวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด

หลักฐานการจ่ายต้องพิมพ์หรือเขียนด้วยหมึก การแก้ไขหลักฐานการจ่ายให้ใช้วิธีขีดฆ่าแล้วพิมพ์หรือเขียนใหม่ และให้ผู้รับเงินลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกแห่ง

ให้ส่วนราชการเก็บรักษาหลักฐานการจ่ายไว้ในที่ปลอดภัย มิให้สูญหายหรือเสียหายได้ ทั้งนี้ เมื่อสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบแล้วให้เก็บอย่างเอกสารธรรมดาได้

ส่วนที่ 3 วิธีปฏิบัติในการจ่ายเงิน

การจ่ายเงินให้จ่ายเป็นเช็ค ยกเว้นกรณีที่จ่ายจากเงินทอรองราชการ ซึ่งเก็บรักษาไว้เป็นเงินสด หรือการจ่ายเงินให้แก่ข้าราชการ ลูกจ้าง พนักงานราชการ ผู้รับบำนาญหรือเบี้ยหวัด หรือการจ่ายเงินที่มีวงเงินต่ำกว่าห้าพันบาท จะจ่ายเป็นเงินสดก็ได้

การจ่ายเงินผ่านธนาคารหรือด้วยวิธีอื่นใด เป็นไปตามที่กระทรวงการคลังกำหนด การเขียนเช็คสั่งจ่ายเงินให้ปฏิบัติดังนี้

1. การจ่ายเงินให้แก่เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิรับเงิน ในกรณีซื้อทรัพย์สิน จ้างทำของ หรือเช่าทรัพย์สิน ให้ออกเช็คสั่งจ่ายในนามของเจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิรับเงิน โดยขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออกและขีดคร่อมด้วย

2. การจ่ายเงินให้แก่เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิรับเงินนอกจากกรณีตามข้อ 1 แล้ว ให้ออกเช็คสั่งจ่ายในนามของเจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิรับเงิน โดยขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” และจะขีดคร่อมหรือไม่ก็ได้

3. ในกรณีสั่งจ่ายเงินเพื่อขอรับเงินสดมาจ่าย ให้ออกเช็คสั่งจ่ายในนามเจ้าหน้าที่การเงินของส่วนราชการ และขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออก ห้ามออกเช็คสั่งจ่ายเงินสด

ห้ามลงลายมือชื่อสั่งจ่ายในเช็คไว้ล่วงหน้า โดยยังมีได้มีการเขียนหรือพิมพ์ชื่อผู้รับเงิน วันที่ที่ออกเช็ค และจำนวนเงินที่สั่งจ่าย

การเขียนหรือพิมพ์จำนวนเงินในเช็คที่เป็นตัวเลขและตัวอักษรให้เขียนหรือพิมพ์ให้ขีดเส้น และขีดคำว่า “บาท” หรือขีดเส้นหน้าจำนวนเงินทั้งตัวเลขและตัวอักษร โดยไม่มีช่องว่างที่จะเขียนหรือพิมพ์จำนวนเงินเพิ่มเติมได้ และให้ขีดเส้นตรงหลังชื่อสกุล ชื่อบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนจนขีดคำว่า “หรือผู้ถือ” โดยมีให้มีการเขียนหรือพิมพ์ชื่อบุคคลอื่นเพิ่มเติมได้ (กระทรวงการคลัง 2551 : 9-12)

3.3 ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินยืม

ตามระเบียบการเก็บรักษาเงินและการนำส่งเงินคลังของส่วนราชการ พ.ศ. 2551 หมวด 5 การเบิกจ่ายเงินยืมของส่วนราชการ มีดังนี้

สัญญาการยืมเงิน สัญญาวางหลักทรัพย์ และสัญญาค้ำประกัน ให้เป็นไปตามแบบที่กระทรวงการคลังกำหนด

ให้ผู้มีอำนาจอนุมัติการจ่ายเงิน (ข้อ 3.1.2 ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการจ่ายเงินของส่วนราชการ ส่วนที่ 1 หลักเกณฑ์การจ่ายเงิน) เป็นผู้มีอำนาจอนุมัติการจ่ายเงินยืมได้ด้วย

การจ่ายเงินยืมจะจ่ายได้แต่เฉพาะที่ผู้ยืมได้ทำสัญญาการยืมเงิน และผู้มีอำนาจได้อนุมัติให้จ่ายเงินยืมตามสัญญาการยืมเงินนั้นแล้ว เท่านั้น

การยืมเงินของผู้ยืมเงินที่ไม่มีเงินใด ๆ ที่ส่วนราชการผู้ให้ยืมจะหักส่งใช้คืนเงินยืมได้ ให้ส่วนราชการผู้ให้ยืมกำหนดให้ผู้ยืมนำหลักทรัพย์มาวางเป็นประกันพร้อมทั้งทำสัญญาวางหลักทรัพย์ หรือหาบุคคลที่กระทรวงการคลังกำหนดมาทำสัญญาค้ำประกันไว้ต่อส่วนราชการผู้ให้ยืม

การอนุมัติให้ยืมเงินเพื่อใช้ในราชการ ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาอนุมัติให้ยืมเฉพาะเท่าที่จำเป็น และห้ามมิให้อนุมัติให้ยืมเงินรายใหม่ในเมื่อผู้ยืมมิได้ชำระคืนเงินยืมรายเก่าให้เสร็จสิ้นไปก่อน

การจ่ายเงินยืมนอกงบประมาณ ให้ส่วนราชการกระทำได้เฉพาะเพื่อใช้จ่ายในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของเงินนอกงบประมาณประเภทนั้น หรือกรณีอื่น ซึ่งจำเป็นเร่งด่วนแก่ราชการ และได้รับอนุมัติจากหัวหน้าส่วนราชการผู้ให้ยืม

สัญญาการยืมเงินให้จัดทำขึ้นเป็นสองฉบับ โดยเมื่อผู้ยืมได้รับเงินตามสัญญาการยืมแล้วให้ลงลายมือชื่อรับเงินในสัญญาการยืมเงินทั้งสองฉบับ พร้อมกับมอบให้ส่วนราชการผู้ให้ยืมเก็บรักษาไว้เป็นหลักฐานหนึ่งฉบับ ให้ผู้ยืมเก็บไว้หนึ่งฉบับ

กรณีที่ต้องจ่ายเงินยืมสำหรับการปฏิบัติราชการที่ติดต่อกับเกี่ยวกับงบประมาณปัจจุบันไปถึงงบประมาณถัดไป ให้เบิกเงินยืมงบประมาณในปัจจุบัน โดยให้ถือว่าเป็นรายจ่ายของงบประมาณปัจจุบัน และให้ใช้จ่ายเงินยืมคืบเกี่ยวกับงบประมาณถัดไป ดังต่อไปนี้ (1) เงินยืมสำหรับค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ ให้จ่ายได้ไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันเริ่มต้นปีงบประมาณ (2) เงินยืมสำหรับปฏิบัติราชการอื่น ๆ ให้จ่ายได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันเริ่มต้นปีงบประมาณใหม่

การจ่ายเงินยืมเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการในราชอาณาจักรให้จ่ายได้สำหรับระยะเวลาการเดินทางที่ไม่เกินเก้าสิบวัน หากมีความจำเป็นจะต้องจ่ายเกินกว่ากำหนดเวลาดังกล่าว ส่วนราชการจะต้องขอทำความตกลงกับกระทรวงการคลังก่อน

ให้ผู้ยืมส่งหลักฐานการจ่ายเงินและเงินคงเหลือจ่ายที่ยืมไป (ถ้ามี) ภายในกำหนดระยะเวลาดังนี้ (1) กรณีเดินทางไปประจำต่างสำนักงาน หรือการเดินทางไปราชการประจำในต่างประเทศ หรือกรณีเดินทางกลับภูมิลำเนาเดิม ให้ส่งแก่ส่วนราชการผู้ให้ยืมโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียน หรือธนาณัติ แล้วแต่กรณี ภายในสามสิบวันนับจากวันได้รับเงิน (2) กรณีเดินทางไปราชการอื่น รวมทั้งการเดินทางไปราชการต่างประเทศชั่วคราว ให้ส่งแก่ส่วนราชการผู้ให้ยืมภายในสิบห้าวันนับจากวันกลับมาถึง (3) การยืมเงินเพื่อปฏิบัติราชการนอกจาก (1) และ (2) ให้ส่งแก่ส่วนราชการผู้ให้ยืมภายในสามสิบวันนับจากวันได้รับเงิน

ในกรณีที่ผู้ยืมได้ส่งหลักฐานการจ่ายเพื่อส่งใช้คืนเงินยืมแล้วมีเหตุต้องทักท้วง ให้ส่วนราชการผู้ให้ยืมแจ้งข้อทักท้วงให้ผู้ยืมทราบโดยด่วน แล้วให้ผู้ยืมปฏิบัติตามคำทักท้วงภายในสิบห้าวันนับจากวันที่ได้รับคำทักท้วง หากผู้ยืมมิได้ดำเนินการตามคำทักท้วงและไม่ได้ชี้แจงเหตุผลให้ส่วนราชการผู้ให้ยืมยังมิได้ส่งใช้คืนเงินยืมเท่าจำนวนที่ทักท้วงนั้น

เมื่อผู้ยืมเงินส่งหลักฐานการจ่ายและ/หรือเงินเหลือจ่ายที่ยืม (ถ้ามี) ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับคืนบันทึกการรับคืนในสัญญาการยืมเงินพร้อมทั้งออกใบเสร็จรับเงินและ/หรือใบรับเงินสำคัญตามแบบที่กรมบัญชีกลางกำหนดให้ผู้ยืมไว้เป็นหลักฐาน

ให้ส่วนราชการเก็บรักษาสัญญาการยืมเงินซึ่งยังมีได้ชำระคืนเงินยืม ให้เสร็จสิ้นไว้ในที่ปลอดภัยอย่าให้สูญหายและเมื่อผู้ยืมได้ชำระคืนเงินยืมเสร็จแล้วให้เก็บรักษาเช่นเดียวกับหลักฐานการจ่าย

ในกรณีที่ยืมมิได้ชำระคืนเงินยืมภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ผู้อำนวยความสะดวกเรียกให้ชดใช้เงินยืมตามเงื่อนไขในสัญญาการยืมเงินให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว อย่างช้าไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันครบกำหนด (กระทรวงการคลัง 2551 : 12-14)

จากการศึกษาทำให้ผู้วิจัยทราบถึงการปฏิบัติงานด้านการเงินในส่วนงานราชการประกอบไปด้วย การปฏิบัติงานด้านการเงินที่เกี่ยวกับการเก็บรักษาเงิน การปฏิบัติการด้านการเงินเกี่ยวกับการจ่ายเงิน การปฏิบัติการด้านการเงินเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินยืมให้เป็นไปตามระเบียบราชการและผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถามความเสี่ยงด้านการเงินในครั้งนี้

3.4 ความเสี่ยงทางการเงิน

ความเสี่ยงทางการเงินมีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันไปดังนี้

นฤมล สะอาดโณม (2550 : 115) กล่าวว่า ความเสี่ยงทางการเงินเป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่การตัดสินใจหลักทางการเงินการลงทุนของผู้บริหาร เช่น การตัดสินใจลงทุนในโครงการใหม่ การตัดสินใจเลือกประเภทของแหล่งเงินทุนเพื่อโครงการใหม่ เป็นต้น

ชูศรี เที้ยศิริเพชร (114, อ้างถึงในสุเมธ ทาวิชย์ 2546 : 9) ความเสี่ยงทางการเงินคือภาวะความไม่แน่นอนที่ผู้ดำเนินธุรกรรมมีโอกาสที่จะไม่ได้รับผลตามที่คาดหวังไว้ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นอาจสูงหรือต่ำกว่าผลที่คาดหวัง เนื่องจากความไม่แน่นอนของเหตุการณ์ในอนาคต

เรืองอุไร เศษสูงเนิน (2546 : 31) ความเสี่ยงทางการเงิน คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการตัดสินใจเลือกโครงสร้างเงินทุน เช่น ถ้ามีการกู้ยืมเงินมาลงทุนมักจะมีต้นทุนต่อเพราะดอกเบี้ยสามารถถือเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อหักภาษีได้ แต่ความเสี่ยงสูงเพราะต้องจ่ายคืนในเงื่อนไขที่กำหนด

ความเสี่ยงทางการเงิน แผนยุทธศาสตร์ที่ดีควรได้รับการกำหนดภายใต้เงื่อนไขและองค์ประกอบที่จะอำนวยความสะดวกให้การดำเนินงานตามแผนนั้นสามารถสัมฤทธิ์ผลได้ตามเวลาที่กำหนด แต่ในทางปฏิบัติ บ่อยครั้งที่โครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง หรือสำเร็จลุล่วงภายใต้กรอบเวลาที่กำหนด เป็นเพราะการบริหารงบประมาณที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการประเมินค่าใช้จ่ายของโครงการไว้ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น หรือการเพิ่มขึ้นของราคาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับโครงการ ทำให้งบประมาณที่ตั้งไว้ไม่เพียงพอ ทำให้โครงการสำเร็จล่าช้า หรือต้องยอมลดคุณภาพของวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้โครงการสามารถสำเร็จตามกำหนด ซึ่งทำให้คุณภาพของผลงานของโครงการไม่ดีเท่าที่วางแผนไว้ (นฤมล สะอาดโณม 2550 : 157-158)

จากความหมายของความเสี่ยงทางการเงินทำให้ผู้วิจัยทราบว่าความเสี่ยงทางการเงินในส่วนงานราชการเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณให้บรรลุวัตถุประสงค์ สามารถจัดทำ

โครงการหรือกิจกรรม ให้มีความเหมาะสมกับงบประมาณที่ได้รับ ซึ่งผู้วิจัยนำการประเมินค่าใช้จ่ายของโครงการ และงบประมาณที่รับจัดสรรในองค์การมาสร้างแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

3.5 การบริหารการเงินและการบริหารความเสี่ยงทางการเงิน

การบริหารการเงิน

สถาบันการศึกษา ควรมีการบริหารงานด้านการเงินอย่างมีระบบ การดำเนินงานทางการเงินให้มีประสิทธิภาพ ตามระเบียบ กฎเกณฑ์ เพื่อใช้เงินให้เกิดประโยชน์ในสถานศึกษาให้มากที่สุด

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 40) ได้กล่าวว่า การบริหารการเงินประกอบด้วย การเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน การนำส่งเงิน และการรักษาเงินไว้เบิกจ่ายเหลือในปี

ฉัตรชัย อรุณนนท์ (2524, อ้างถึงใน อุทัยวรรณ ภูพานไร่ 2551 : 14) การบริหารการเงินหมายถึงการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งเงิน เพื่อนำมาใช้จ่ายในการจัดงบประมาณเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายตลอดจนการควบคุมการดำเนินงานทางการเงิน ซึ่งมีขอบข่ายคือ

1. การวางแผนการใช้จ่ายเงิน มีการคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับการใช้จ่าย ซึ่งผู้บริหารจะต้องพิจารณาผลกระทบต่อการได้มาหรือจ่ายไป
2. การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินขององค์การโดยรวม เช่น ค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง เป็นต้น
3. ควบคุมการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องการเงิน เพื่อให้มีประสิทธิภาพ ให้เป็นไปตามมาตรฐานและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วยระบบบัญชี และวิธีการต่าง ๆ ในการตรวจเงินและทรัพย์สินขององค์การ ตลอดจนการป้องกันการทุจริต หรือสิ่งเสียหาย
4. การจัดการเกี่ยวกับการรับ-การจ่าย อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามระเบียบ กฎข้อบังคับ ให้ถูกต้องเรียบร้อย รวดเร็ว สะดวก และรัดกุมอย่างสม่ำเสมอ

ฉัตรชัย อรุณนนท์ (2524, อ้างถึงใน อุทัยวรรณ ภูพานไร่ 2551 : 15) การบริหารการเงินเป็นการบริหารการรับเงินทุกประเภท และจ่ายเงินตามเอกสารหลักฐานจากการจัดซื้อ จัดจ้าง ทรัพย์สิน รายจ่ายเกี่ยวกับบุคลากร และรายจ่ายอื่น ตามระเบียบและกระบวนการอย่างโปร่งใส เพื่อควบคุมการรับ - จ่ายเงินให้เป็นไปตามงบประมาณที่กำหนด จัดทำรายงานสรุปการรับ - จ่ายให้งานบัญชีเพื่อบันทึกบัญชี

การบริหารความเสี่ยงทางการเงิน

การบริหารความเสี่ยงทางการเงินเป็นการบริหารจัดการกระบวนการที่ใช้ในการบริหารปัจจัย และควบคุมกิจกรรม รวมทั้งกระบวนการ การดำเนินงานต่าง ๆ โดยลดมูลเหตุแต่ละโอกาสที่องค์การจะเกิดความเสียหายทางการเงิน เพื่อให้ระดับและขนาดของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่องค์การยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมและตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายขององค์การเป็นสำคัญ ซึ่งการจัดการความเสี่ยงมีหลายวิธี ดังนี้

1. การยอมรับความเสี่ยง (Risk Acceptance) เป็นการยอมรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเนื่องจากไม่คุ้มค่าในการจัดการควบคุม หรือป้องกันความเสี่ยง
2. การลด หรือการควบคุมความเสี่ยง (Risk Reduction) เป็นการปรับปรุงระบบการทำงาน หรือการออกแบบวิธีการทำงานใหม่ เพื่อลดโอกาส
3. การกระจายความเสี่ยง หรือการถ่ายโอนความเสี่ยง (Risk Sharing) เป็นการกระจายหรือโอนความเสี่ยงให้ผู้อื่นช่วงแบ่งความรับผิดชอบไป
4. การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Risk Avoidance) เป็นการจัดการความเสี่ยงที่อยู่ในระดับสูงมาก และหน่วยงานไม่อาจยอมรับได้ จึงต้องตัดสินใจยกเลิกโครงการ หรือกิจกรรมนั้นไป

กล่าวโดยสรุป การบริหารความเสี่ยงทางการเงิน หมายถึง การบริหารจัดการกระบวนการทางการเงินเพื่อลดความเสี่ยง ความเสียหายทางการเงินที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ซึ่งวิธีการจัดการความเสี่ยง คือ (1) การยอมรับความเสี่ยง เป็นการยอมรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น เนื่องจากไม่คุ้มค่าในการจัดการควบคุมหรือป้องกันความเสี่ยง (2) การลด หรือการควบคุมความเสี่ยง เป็นการปรับปรุงระบบการทำงาน หรือการออกแบบวิธีการทำงานใหม่ เพื่อลดโอกาส (3) การกระจายความเสี่ยงหรือการถ่ายโอนความเสี่ยง เป็นการกระจาย หรือถ่ายโอนความเสี่ยงให้ผู้อื่นช่วยแบ่งความรับผิดชอบไป (4) การหลีกเลี่ยงความเสี่ยงเป็นการจัดการความเสี่ยงที่อยู่ในระดับสูงมาก และหน่วยงานไม่อาจยอมรับได้ จึงต้องตัดสินใจยกเลิกโครงการ หรือกิจกรรมนั้นไป

จากการศึกษาเรื่องการบริหารความเสี่ยงทางการเงินทำให้ผู้วิจัยทราบถึงวิธีการจัดการความเสี่ยงทางการเงินเพื่อลดโอกาสที่จะเกิด การคาดการณ์ล่วงหน้าในการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายในกิจกรรม หรือโครงการของคณะฯ เพื่อลดโอกาสที่เงินงบประมาณจะไม่เพียงพอกับรายจ่าย หรือการเลือกใช้การควบคุมการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องการเงิน กระบวนการปฏิบัติงานเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบของกระทรวงการคลัง เพื่อควบคุมการรับ-จ่ายเงินให้เป็นไปตามงบประมาณที่กำหนด เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงตามความเหมาะสมกับหน่วยงานหรือองค์กร หรือถ้ามีความเสี่ยงที่อยู่ในระดับสูงมาก และหน่วยงานไม่อาจยอมรับได้ผู้บริหารหรือหัวหน้าโครงการต้องตัดสินใจยกเลิกโครงการ หรือกิจกรรมนั้น และการบริหารความเสี่ยงทั้ง 4 วิธี สามารถที่นำไปใช้เป็นข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการด้านการเงินที่ได้จากผลการศึกษาเรื่องนี้

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินธุรกิจหรือกิจกรรมต่าง ๆ ต้องเผชิญกับโอกาสที่จะเกิดความไม่แน่นอนที่อาจจะทำให้เกิดความเสี่ยงในการปฏิบัติการด้านการเงิน ส่งผลให้โครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่องค์กรได้ตั้งเป้าหมายไว้ หรือจากอุปสรรค ปัญหาในด้านการปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยี ซึ่งมีอยู่ในองค์กรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษางานวิจัย เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานด้านการเงิน การบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน ดังนี้

ดวงใจ ช่วยตระกูล (2551) ศึกษา เรื่อง การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า (1) ปัจจัยความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้น

พื้นฐานประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการเงิน ด้านความมั่นใจทางการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการความปลอดภัย โดยปัจจัยความเสี่ยงของสถานศึกษาในเมือง นอกเมืองและในแต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) แนวทางการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าปัจจัยความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนควรใช้วิธีการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยงรวมถึงถ่ายโอนความเสี่ยง ปัจจัยความเสี่ยงด้านการเงินควรใช้วิธีการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยงรวมถึงการมีส่วนร่วมของภาคีคือ ชุมชน ผู้ปกครองและผู้ประกอบการ ปัจจัยความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมควรใช้วิธีการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยงรวมถึงถ่ายโอนความเสี่ยง ปัจจัยความเสี่ยงด้านการบริหารจัดการความปลอดภัยควรใช้วิธีการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยงรวมถึงการมีส่วนร่วมของนักเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

อุทัยวรรณ ภูพาน ไร่ (2551) ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังของเทศบาลตำบลในจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาปรากฏว่า (1) บุคลากรมีปัญหาการปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังโดยรวม และเป็นรายด้านอยู่ในระดับมา ได้แก่ ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารจัดการ และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางอีก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร และด้านวัสดุอุปกรณ์ (2) บุคคลที่มีอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ ในการทำงานต่างกัน มีปัญหาการปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังโดยรวม และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน (3) บุคลากรที่มีตำแหน่งที่ได้รับมอบหมายต่างกันมีปัญหาการปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่มีปัญหาการปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังโดยรวม ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์ไม่แตกต่างกัน

ปัญญา เทียงธรรม (2550) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารการเงิน และการบริหารการบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารการเงินภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การจ่ายเงินอยู่ในระดับมากที่สุด การกันเงินไว้เบิกเหลือมปี การเก็บรักษาเงิน การเบิกเงินจากคลัง การรับเงินและนำส่งเงินอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการบริหารการเงินเป็นเรื่องที่มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เครื่องครัด ที่ต้องกำหนดให้ดำเนินการและปฏิบัติอยู่แล้ว บุคลากรที่ทำหน้าที่ด้านการเงิน มีความรู้ประสบการณ์เป็นอย่างดี ส่วนการบริหารทางบัญชี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการจัดทำบัญชีทางการเงิน และการจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน อยู่ในระดับมากที่สุด

เกษม ภูเจริญธรรม (2549) ศึกษาวิจัยการพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงด้านการเงินและพัสดุ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาความเสี่ยงต่าง ๆ อันเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการทำงานเสี่ยงต่าง ๆ อันเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการทำงาน เพื่อประเมินและวิเคราะห์ความเสี่ยง และสร้างแผนงานพัฒนาความเสี่ยงในการวิจัยครั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้เทคนิคของการวิเคราะห์สาเหตุของข้อบกพร่อง และผลกระทบ (Failure Mode and Effects Analysis) หรือ FMEA ซึ่งประเมินความเสี่ยงใน 3 ปัจจัย คือ (1) ความรุนแรงของความเสี่ยง

(Severity ; S) (2) โอกาสในการเกิดความเสียหาย (Occurrence ; O) (3) ความสามารถในการตรวจจับความเสียหาย (Detection ; D) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในสายงาน จะทำการให้คะแนนความเสี่ยงแต่ละประเด็นผ่านแบบสอบถาม ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนนของแต่ละปัจจัย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแผนการจัดการความเสี่ยงโดยใช้ข้อมูลสำหรับสร้างแผนจัดการความเสี่ยง ที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ การทำแบบสอบถาม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้การวิเคราะห์ แขนงความบกพร่อง ดังนี้ (1) แบบวิเคราะห์ความเสี่ยงเพื่อค้นหาปัจจัยและวิธีป้องกัน (2) แบบวิเคราะห์ความรุนแรง (3) แบบจำแนกความเสี่ยงตามเหตุการณ์

จากการวิจัยพบว่าสามารถจัดกลุ่มความเสี่ยงได้ 11 ประเด็นด้วยกัน โดยเรียงลำดับตามค่า RPN ได้ดังนี้ (1) สถานที่เก็บพัสดุไม่เพียงพอ (2) ตรวจรับพัสดุไม่ครอบคลุม (3) ขาดเอกสารในการสืบค้นอ้างอิง (4) เจ้าหน้าที่ทำงานไม่ทัน (5) ผู้รับบริการไม่ให้ความร่วมมือ (6) เจ้าหน้าที่ทำงานผิดพลาด (7) ข้อมูลในคอมพิวเตอร์สูญหาย (8) ผู้รับบริการพิมพ์เอกสารผิด (9) บริษัทรับประมวลทำผิดพลาด (10) ปริมาณพัสดุในคลังไม่เหมาะสม (11) เจ้าหน้าที่ได้รับอันตราย

จากการวิเคราะห์ความเสี่ยง ของสำนักงานอธิการบดี พบว่าสำนักงานอธิการบดีควรมีแผนจัดการความเสี่ยงในปีการศึกษา 2550 ของแผนการเงินและพัสดุ

สรุปผลการศึกษาของผู้วิจัย ผลของความเสี่ยงก่อน และหลังจากมีแผนจัดการความเสี่ยงในสายงาน เพื่อเปรียบเทียบคะแนนในการประเมินความเสี่ยง (ค่า RPN) ก่อนและหลังการสร้างแผนจัดการความเสี่ยง ในเบื้องต้นพบว่า แผนการจัดการความเสี่ยงยังไม่เป็นที่พอใจ และคาดว่าจะสามารถทำให้ความเสี่ยงต่าง ๆ มีความวิกฤตอยู่ในระดับรุนแรงปานกลางได้ทั้งสิ้น ดังนั้นฝ่ายบริหารควรกำหนดนโยบายในการบริหารความเสี่ยง การจัดการฝึกอบรมให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในแผนการเงินและพัสดุ และควรติดตามและสอบถามความเสี่ยง การดำเนินการตามแผน

กิมรวย แป้นทอง (2548) ศึกษาเรื่องปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี เทศบาลนครอุบลราชธานี : ศึกษากรณีเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี มีปัญหาการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงิน และระดับปานกลาง 6 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการรับเงิน ด้านการบริหารการเงินและบัญชี ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจและอนุมัติฎีกา ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจเงิน ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรักษาเงิน ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการจ่ายเงิน

กัญญา เหมือนใจ (2547) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีภายใต้โครงการปฏิรูประบบบัญชีและระบบรับ-จ่ายเงิน กรณี : กองคลัง กรมโรงงานอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่าปัญหาอุปสรรคทางด้านบุคลากร บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการตรวจเอกสาร ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และการวิเคราะห์รายการทางบัญชี ปัญหาด้านระบบงาน บุคลากรนอกไม่เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการออกใบเสร็จรับเงิน เครื่องคอมพิวเตอร์ไม่มีคุณภาพ โปรแกรมไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้ทุกระบบ แนวทางการแก้ไข ควรมีการอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี มีความรู้ระเบียบและการวิเคราะห์รายการทางบัญชี

วิจิต พินสุวรรณ์ (2545) ศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานด้านการเงิน การบัญชีและพัสดุของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพภายใต้กรอบแนวคิดการบริหารแบบวงจรเดมมิ่ง จากการศึกษาพบว่า

1. กระบวนการ ประสบผลสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ ทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหารเข้าใจวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ บทบาทหน้าที่ การพัฒนาคนและวิธีการปฏิบัติงาน สอดคล้องกันเป็นอย่างดี การวางแผน การปฏิบัติตามแผนการตรวจสอบประเมินผลและการพัฒนา

2. การวางแผน ซึ่งครอบคลุมถึงการนำแผนและกลยุทธ์ที่กำหนดไปปฏิบัติ ระบบการเก็บรวบรวมข้อมูล และระบบการรายงานพบว่าการนำแผนกลยุทธ์ ที่กำหนดไปปฏิบัติทำให้บริการ ด้านการเงิน การบัญชีและการพัสดุ มีการอำนวยความสะดวก กำกับดูแลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดเป็นอย่างดี ระบบการเก็บข้อมูลมีการตรวจสอบเอกสารหลักฐานการปฏิบัติงานมีการอ้างอิง ระเบียบ กฎหมายของทางราชการ ระบบรายงานการเงินและงบประมาณ มีรายงานผลการตรวจสอบการพัสดุประจำปีงบประมาณ และรายงานผลการปฏิบัติตามแผนสามารถดำเนินการได้ตามระเบียบ

3. การตรวจสอบประเมินผล มีการตรวจสอบประเมินผลสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต

ปภาวี ไชยอินทร์ (2545) การศึกษาปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการเงินของบุคลากรสายการเงิน สังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา พบว่าปัญหาอุปสรรคทางด้านการเงินคือปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนใบเสร็จรับเงิน ปัญหาภายในมหาวิทยาลัยไม่มีระบบธนาคารพาณิชย์ ทำให้เช็คที่ส่งจ่ายเคลียร์ช้า ปัญหาด้านการจ่ายเงินจะมีปัญหาเกี่ยวกับเอกสารการมอบฉันทะการรับเงินไม่มีแบบฟอร์มที่ชัดเจน ปัญหาด้านการเก็บรักษาเงินจะมีปัญหาในเรื่องสถานที่เก็บตู้เงินไม่ปลอดภัย และกรรมการเก็บรักษาเงินไม่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด ปัญหาการรายงานข้อมูลตัวเลขซ้ำซ้อน และปัญหาการขาดความละเอียดรอบคอบในการตรวจเอกสาร แนวทางการแก้ไขปัญหา ควรมีการอบรมให้ความรู้ในการรับเงิน มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรับเงิน มีธนาคารพาณิชย์สาขาย่อยในมหาวิทยาลัย ควรจัดทำแผนการจ่ายเงิน คณะกรรมการเก็บรักษาเงิน ควรมีการตรวจสอบเอกสารก่อนการนำส่งเงินและมีการจัดทำคู่มือ ขั้นตอนในการเบิกจ่ายเงิน